

Ozsvárt Viktória

Haraszti Emil írásainak annotált bibliográfiája [első változat]

Haraszti Emil (1885–1958) zenekritikus, zenei író, egyetemi tanár. Nagyváradon született, középiskolai tanulmányait a kolozsvári Katolikus Főgimnáziumban végezte, ahol 1903-ban „jól érettt” minősítéssel érettségizett. Felsőfokú tanulmányairól dokumentumok egyelőre nem ismertek, a másodlagos források szerint Bécsben, Lipcsében, Berlinben és Párizsban tanult. Zenei tanulmányainak pontos időtartama és formai kerete hasonlóan homályos. A fennmaradt életrajzi összefoglalások szerint zongorát a marosvásárhelyi Geiger Albertnél, zeneszerzést Farkas Ödönnél, a kolozsvári konzervatórium igazgatójánál tanult. 1909-től – egyes források szerint 1907-től – egészen 1929-ig a *Budapesti Hírlap* kritikusa volt. 1917-től a Budapesti Tudományegyetem magántanáraként zenetörténetet tanított, 1918 és 1927 között a Nemzeti Zenedét igazgatta és erre az időszakra esik az intézmény újjászervezése is, melynek apropóján 1919-ben fegyelmi eljárás folyt ellene. A vádpontok alól végül egybehangzóan felmentették. 1928-tól kulturális attaséként Párizsban működött, a II. világháborút követően itt is telepedett le. 1932-ben jelentős szerepet vállalt a *Nouvelle Revue de Hongrie* újjászervezésében. Itt kifejtett működése nemcsak a zenetörténeti munka, hanem a francia-magyar kulturális kapcsolatok egyengetésének jegyében telt.

Nemcsak Haraszti zeneírói tevékenysége érdemes a figyelemre, hanem közéleti szerepvállalása is, mely a 20. század első felének viharos kultúrapolitikai viszonyainak közepette különösen izgalmas kordokumentumokat ígér. Különösen tanulságos a széleskörű külföldi kitekintés – legyen szó akár az intézményesedés hazai hiányosságairól és a lehetséges mintaképekről, akár egykorú zenetudományi módszerek ismertetéséről és értékeléséről –, valamint az ezzel együtt mégis folyamatosan felszínre törő szélsőséges nacionalizmus, mely a zenével szemben a nemzeti sajátosságok hangsúlyos érvényesülését sürgeti. Meglepő ez a kettősség, hiszen Haraszti láthatóan igen széles kulturális horizonton tájékozódott. 1917-es magántanári habilitációjának alapját három munkája jelentette (*A faji elem Grieg zenéjében*, 1911; *Hubay Jenő*, 1913; *Wagner Richard és Magyarország*, 1916). A habilitáció opponensi véleményei már ekkor egybehangzóan megállapították, hogy a szövegekben felvetett kérdések, többek között „a zenei fajiság” kérdése divatos és közérdekű probléma a zenei életben, és üdvözlők Harasztinak azt a törekvését, hogy e kérdések tisztázásába fogott. A nemzetközi tendenciák iránti érdeklődés és különösképpen a francia kultúra iránti szeretet részben

édesapjától, az irodalomtörténész és esztéta Haraszi Gyulától származhatott.¹ Már Haraszi korai kritikáiban is érzékelhető a nemzetközi viszonyítási rendszer megléte, amikor egy-egy fellépő művészt vagy felcsendülő kompozícióit tágabb kontextusban értelmez, és sokszor lázad az 1910-es években még egyeduralkodónak tűnő német-osztrák befolyás ellen – olykor mechanikus frázisok, olykor részletesebb indoklás révén. A kitekintés jellemzően akkor válik sablonossá, amikor egyes nemzeteknek tulajdonított jellemzőket általános érvényű kategóriaként alkalmaz. Mindenesetre úgy tűnik, ezeknek a jellemzőknek segítségével tudott tájékozódni a 20. század első felének európai zenei életében.

Az alábbi annotált bibliográfia egy első kísérlet Haraszi Emil tudományos és ismeretterjesztő írásainak, valamint zenekritikáinak listázására. Célom a szövegek összegyűjtése mellett elsősorban a rövid tartalmi ismertetés volt. Forrásként online adatbázisokat és könyvtári gyűjteményeket egyaránt használtam (Arcanum, BnF, BTK Zenetudományi Intézet Könyvtára, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtára, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár), valamint áttekintettem Haraszi hagyatékát, mely az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában kutatható, és a levelezés mellett cikkek és tanulmányok gépiratait is tartalmazza. A közhasználatú gyűjteményekben hozzáférhető kiadványoknál és cikkeknel nem adtam meg forrást, egyéb esetekben a kézirat meglétéről szögletes zárójelben közlök információt, adott esetben az autográf rövid jellemzésével kiegészítve. Minden egyes írást különálló munkaként tüntettem föl, az esetleges fordításokat, tartalmi azonosságokat a leírásban tüntetem föl. Az összefoglalás alatt **Rec.** rövidítéssel az írásról megjelent recenziók bibliográfiai adatsorát és tartalmi kivonatát közlöm. A zenekritikák kapcsán MZA BHA ID rövidítéssel a BTK ZTI 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum online koncertadatbázisának vonatkozó tételeire hivatkozom.

Önálló kiadványok

Hubay Jenő élete és munkái (Budapest: Singer és Wolfner, 1913)

A Hubay Jenő negyvenéves művészi és harmincéves tanári működésének apropóján jelent meg a könyv, melyből 200 számozott példány készült Hubay aláírásával ellátva. A kötet előszavát Berzevicky Albert írta.

¹ Édesapja Haraszi Gyula irodalomtörténész, esztéta, a francia nyelv elismert kutatója, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság tagja.

A könyv első nyolc fejezete kronológiai rendben kíséri végig Hubay pályafutását 1912-ig. A kilencedik fejezet az előadóművészt, a tizedik a zeneszerzőt mutatja be, ezen kívül önálló fejezetet kapnak a hegedűművek, a dalok és az operák. Hubay növendékeinek névsora és műjegyzéke teszi teljessé a pálya bemutatását. A szöveget látványos mellékletek illusztrálják, melyek között szerepelnek képek, kotta- és levélrészletek, valamint koncertplakátok egyaránt.

A tárgyalásmódon érezhető az a tény, hogy nem szigorú értelemben vett történeti munka, hanem egy kortárs zenész előtti tiszteletadás szándéka hívta életre. Számos anekdotával színezi az életpálya elbeszélését, szakirodalmi hivatkozások nem találhatók a szövegben. Haraszi véleménye szerint Hubay egyesíti magában a nagy hegedűsök egyéniségét Joachimtól Vieuxtemps-on át egészen Sarasatéig, ráadásul mindezt színmagyar módon teszi. Hegedűjátéka mellett karmesteri képességeit is dicséri, és megjegyzi: Hubay az egyetlen olyan magyar karmester, aki rendszeresen dirigál külföldi együtteseket. Zeneszerzői tevékenységét Glinka, Pácius, Smetana és Grieg művészetével állítja párhuzamba a magyar nemzeti műzene megteremtésére irányuló törekvés apropóján. Mindössze egyetlen művet, a B-dúr szimfóniát sorolja az abszolút zene kategóriájába.

(Részletét közölte: „Hubay Jenő”, *Új Idők* 18/45 (1912. november 3.): 464–467.)

Wagner Richard és Magyarország (Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1916)

A magyar wagnerizmus alakulásával foglalkozik, Wagner zenéjének a magyar zenére gyakorolt hatását vizsgálja. Részleteket közöl korabeli újságokból, levelekből. Elsősorban történeti adatokra épül, a zeneművek elemzésére a meglehetősen tömör kilencedik fejezetében, az írárok bemutatására a mindössze hatoldalas utolsó, tizedik fejezetben kerül sor. A függelékben listázza a magyar nyelvű Wagner-irodalmat, Wagner fontosabb magyarországi vonatkozású leveleit, a magyarországi Wagner-bemutatók dátumát és előadóit, a Wagner-operák énekeseit a Nemzeti Színházban és az Operaházban. Közli továbbá az Operaház 1884 és 1916 közötti Wagner-előadásainak statisztikáját és a szövegben először közölt levelek eredeti szövegét.

A magyar zene történeti emlékeinek kiadása (Budapest: Stephaneum nyomda és könyvkiadó R. T., 1926)

Fölolvasás a Magyar Történelmi Társulat 1926. április 30-án tartott ülésén.²
A zenetörténet a legfiatalabb a szellemtörténet tudományai között. Fejlődésének szakaszait Haraszti Guido Adlerre hivatkozva referáló, pragmatikus és genetikus (stíluskritikai) szakaszokra osztja. Meglátása szerint egységes metodológia még nem létezik. Különféle kísérletek történtek a történeti tudományok és a művelődéstörténet területének egységesítésére, ám a történettudomány a zenével – szemben például a képzőművészettel – nem igazán törődött. Kritikával illeti Haraszti Hugo Riemann megnevezését, amikor zenetörténet helyett zenetudományról beszél, és így a zenét nyelvtudománynak nevezi, kiszolgáltatva azt a „philologiai akribának”, ami csak a zenetörténeti anyag előkészítésében juthat szerephez. Ezen kívül Combarieu mágikus módszerét, és Déneréaz lélektani értelmezési kísérletét említi. A legmélyebbre törekvő szellemtörténeti módszernek Dilthey hermeneutikáját tekinti, mely a zenetörténeti kutatásokban is segíti. A zenetörténetnek filológiai és történeti módszerrel egyaránt kell dolgoznia, és szintézisbe kell hoznia az összes nézőpontot („raisonnement constructif”), mely a kritikai zenetörténet lényegét adja.

A forráskiadások szerepe kiemelten fontos, mivel szélesíti a látóhatárt, továbbá rávilágíthat addig nem ismert összefüggésekre a stílusok kialakulásának tekintetében. A források – Haraszti szóhasználatával monumenták – ismerete nélkül csupán silány kompiláció születhet, a korszak képéről nem szerzhető tudomás.

E bevezetést követően tér rá Haraszti a magyar zenei források közreadásának kérdéseire. A magyar zenetörténet elmaradottságára hívja fel a figyelmet a nyelv, az irodalom és a képzőművészet múltjának feltérképezésével szemben. A magyar zene az oroszhoz hasonlóan a 19. század művészete, ezért zenei emlékeink nagy része is ebből a korszakból származik. A nyugati és a magyar zenetörténet majdnem egykorú. Párhuzamba állítja Fétis és Mátray Gábor, valamint Coussemaker és Bartalus

² A felolvasás meghívója megtalálható a Major Ervin hagyatékából származó kötetben. Ezen április 29-i dátum szerepel.

István működését. Molnár Géza tevékenységét erős kritikával illeti. Sürgeti a magyar zenei emlékek kiadását, melynek időhatárául – a történeti távlat kérdését is szem előtt tartva – az 1867-es kiegyezés évét javasolja.

Számonkéri az intézményi háttér hiányosságait: miért nincs egyetlen egyetemünkön sem zenetörténeti rendes tanszék? Miért nem jelenik meg tudományos zenei folyóirat? Miért nincs Zenetudományi Társaság?

A felolvasásszövegből készült írott tanulmány indokolja a rendkívül bőséges jegyzetanyagot, melynek révén a szerkezet megbontása nélkül vált lehetővé új információk hozzáadása.

Hangutánzás és jelentésváltozás az egyetemes és a magyar hangszer-történetben (Budapest: Budavári Tudományos Társaság, 1926)

A tanulmány Haraszti székfoglaló értekezéseként hangzott el a párizsi Société Française de Musicologie 1925. június 22-én tartott ülésén „L’onomatopée et la sémantique dans la question cymbalum-tzimbalom” címmel. A hangszerhomonimák kérdésének organografiai megoldásával kísérletezik, ezen belül a cymbalum-cimbalom jelentésének alakulását követi nyomon. Értelmezését szemléletmódbeli nyitottság jellemzi, hangszer-történet, nyelvtudomány és lélektan területéről egyaránt hoz példákat a hosszas magyarázat során. A szövegben találhatóak latin, francia, olasz, német és angol nyelvű idézetek. A vizsgált hangszernevet az ókortól követi nyomon a legkülönbébb nemzetek kultúrájában, az újlatin példák mellett röviden kitér a skandináv és szláv népeknél használt hangszernevek kérdésére is. A módszertan tekintetében hivatkozik Victor Mahillon munkájára, majd részletezi Curt Sachs és Erich Hornbostel hangszer-rendszerezésének elveit. Konklúzióként arra jut, hogy nyelvlélektani lépések vezettek a cymbalum és cimbalom névalak hasonlóságához, a „cim” prefixummal a nyelv a hangutánzás tudatalatti műveletét adta vissza. Kétségtelennek tartja, hogy a cimbalom először a magyar nyelvben jelölt húros hangszert.

A szöveg harminchárom képes illusztrációt tartalmaz, a forrásművek jegyzéke kilenc oldalt tesz ki.

Bartók Béla (Budapest: Studium, 1930) [angol kiadása: *Béla Bartók: his life and works* (Paris: The Lyrebird Press [1938])

Bartók életrajzának és művészetének összefoglalóját adja. Két nagy részből áll, először általános pályaképet rajzol és jellemzi a zeneszerzői stílust, majd az egyes művek elemzése következik.

A könyv bevezetőjében leszögezi, hogy Bartók révén Magyarország a Nyugattal egyenértékű félként kapcsolódik be a modern zene történetébe. Stravinsky művészetével és törekvéseivel mutat ki párhuzamokat. Módszertanát tekintve Lenz Beethoven-könyvére (Wilhelm von Lenz, *Beethoven*. Stuttgart, 1922): az életmű hármasszétására hivatkozik, és e szerint tárgyalja az alig ötvenéves Bartók életművét, melyben meglátása szerint élesen elhatárolódik egymástól ez a három fejlődési fok. Az első periódus művei többek között a Kossuth-szimfónia és az I. szvit, ebben a nemzeti érzés jelenik meg a 19. század elképzelései nyomán. Haraszi túlzásnak tartja, hogy a parasztzene az igazi magyar zene, szerinte az sokkal összetettebb és sokrétűbb kategória. A cigányzenét is egyértelműen a magyar zenéhez sorolja. A második korszakban a nemzeti frázis nemzetiségivé torzul, ugyanakkor teret kap az oláh tematika is. Ide tartozik a II. szvit, a Két kép, a Bagatellek és az I. vonósnégyes. A harmadik szakasz A fából faragott királyfival kezdődik, és az egyéniség absztrahálódásában érhető tetten. Ennek apropóján párhuzamba állítható Stravinsky fejlődésének fázisaival, aki A róka című énekes-táncjátéka után szakított a nemzeti stílussal.

A könyv végén a Bartók-irodalom legfontosabb megjelent munkáit sorolja föl, melyben saját, a Budapesti Tudományegyetemen tartott előadásaira illetve a *Budapesti Hírlap*ban megjelent Bartók-premierekről írt kritikáira is hivatkozik.

A zenei formák története (Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1931)

A rendkívül tömör összefoglaló már bevezetésében is a német zene hegemoniája ellen emel szót, elsősorban Hugo Riemann nézeteivel vitatkozik. A zenét a szellemtörténet részeként szemléli, meglátása szerint a zene három alkotóeleméből – a ritmusból, melódiából és harmóniából – a kor lelke szól hozzánk. A zenei formák stíluskritikai vizsgálatát egyenesen a zene lélektanának nevezi. Az ókori homofónia, a polifónia, a harmonikus művészet

formái, a hangszeres formák, a romantika és a lineáris zene formái külön egységeket képeznek az egyes jelenségekre és zeneszerzőkre csupán néhány mondat erejéig kitérő tárgyalásban. A kötet nem a mai értelemben vett formában, hanem inkább a műfaj történet kérdéseit érintő esszé.

Rec.: N.N., „(A zenei formák története)”, *Budapesti Hírlap* 51/106 (1931. május 12.): 15.

La musique hongroise (Párizs: Henri Laurens, 1933)

Összefoglaló a magyar zene és a magyar nép eredetéről, feltehetően Fétis ekkoriban Haraszti által feldolgozott elméleteinek ihletése nyomán (lásd az *Acta Musicologica* 1932-es évfolyamában megjelent közleményt). A magyar zene története Haraszti szerint a turáni dallam és az európai technika csatája. Őstörténeti összefoglalása során a török elemeket hangsúlyozza. Mátyás udvaráról részletesen ír, külföldi hatásokat hangsúlyozza, és kifejezi, hogy Mátyás halálával egy briliáns korszak ért véget a magyar történelemben. Szót ejt a cigányzenészekről, hangszer történetéről, középkori magyar énekes műfajokról, énekmódokról. A magyar zene nem egzotikumként jelenik meg, hanem rendre az olasz, francia, német hatások tükrében mutatja be azt. Bakfark Bálint nemzetközi karrierjét mutatja be. A zenei jelenségeket a történelemmel, uralkodókkal és nemesi udvarokkal szoros összefüggésben ábrázolja.

Rec. Ernest Closson, „Haraszti, Emile – La musique hongroise”, *Acta Musicologica* 5/4 (1933): 184–187.

André Cœuroy, „Emile Haraszti – La musique hongroise”, *Revue d'histoire comparée* 11 (1933): 344–345.

Paul-Marie Masson, „La musique hongroise”, *Nouvelle Revue de Hongrie* 26/5 (1933. május): 475–480.

L. de la Laurencie, „Emile Haraszti, La Musique Hongroise (Les musiciens célèbres)”, *Revue de Musicologie* 14/47 (1933. augusztus): 158–159.

A spanyol fordításról (F. J. Solero fordítása) Fercsey János, „A magyar zene újabb sikerét jelenti az Editorial Schapire könyve: La musica hungara”, *Délamerikai Magyarság* 25/3596 (1953. július 24.): 5.

II. Rákóczi Ferenc a zenében (h.n.: k.n., [1935])

Több szempontból körbejárja a választott témát, melynek a fejedelem halála 200. évfordulója adott apropót. Tárgyalja Rákóczi korának és a fejedelem udvarának zenéjét, mely meglátása szerint nem volt több európai sablonnál, nem kapott benne szerepet a magyar nemzeti vonás, hanem a nyugati kulturális áramlatok érvényesültek. Ezekkel szemben csak a legalsó társadalmi réteg, az egyszerű paraszt maradt valamelyest ellenálló – éppen kulturálatlansága miatt –, és ez a réteg termelte ki a kuruc nótát, mely a korszak jellemzőjévé vált. Részletezi Haraszi a Rákóczi-induló eredetét és elterjedtségét, sorra véve annak magyar és külföldi feldolgozásait: Erkel, Liszt és Berlioz alkotásait. Alfejezet foglalkozik a tárogató fejlődéstörténetével és a név eredetének magyarázataival, rávilágítva, hogy amit ma jellegzetes kuruc hangszerként ismerünk, annak semmi köze ahhoz a tárogatóhoz, mely Rákóczi idejében használatban lehetett. A hangszer-történeti és etimológiai fejtegetések nagyrészt egybevágnak az 1918-ban megjelent hasonló című tanulmánnyal. Az utolsó alfejezet Rákóczit mint a 19. századi színpad szereplőjét mutatja be. A francia Didelot, Napóleon korának balettművésze balettot készített róla, melyben magyar tánc is színre került. Az alkotás kottaanyagát a British Museum zene gyűjteményében tanulmányozta Haraszi, és mint megállapította, nem tartalmaz semmiféle magyar vagy magyaros tematikát.

A tánc története (Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1937)

Hasonló célkitűzés érhető tetten, mint az azonos kiadónál hat évvel korábban megjelent *A zenei formák története* esetében. Haraszi maga is „a lehetetlenséggel határos” célként harangozza be a kötet bevezetőjében abbéli törekvését, hogy művelődéstörténeti vázlatával tájékoztasson a tánc fejlődésének főbb problémáiról. Felhívja a figyelmet a források közreadásának szerepére, valamint a zene és tánc közötti kapcsolat lényeges voltára. A forráshelyzet és a lehetséges kutatási szempontok körvonalazását követően sorra veszi különböző korok tánchoz fűződő kapcsolatát, egyedi szó- és képzettársításokat hozva létre (pl. a középkor kontextusában táncpestis, a 17. századi francia viszonyok kapcsán tánc-imperializmus). Tánc és társadalmi osztályok asszociációinak példajaképpen hozza Mozart

Don Giovannija báli jelenetének rétegzettségét, mely a menüett (Ottavio és Anna), a kontratánc (Don Giovanni, Zerlina) és a keringő (Leporello, Mazetto) egymásra helyezésével jön létre.

Béla Bartók: his life and works (Paris: The Lyrebird Press [1938])

Az 1930-as Bartók-könyv angol változata. Újdonság a bevezető fejezet, „Kelet és Nyugat harca a zenében”. Néhány apróbb kiegészítést és módosítást is bevezetett a szövegbe Haraszti. A könyv munkanyaga a Zeneakadémia kutatókönyvtárban található.

Berlioz et la marche hongroise (Párizs: Éditions de la Revue Musicale, 1946)

A könyv ajánlása Émile Pillias emlékének szól, aki II. Rákóczi Ferenc francia kutatója volt. A kötet főszövege levélközreadásokat és kottarészleteket tartalmaz, a függelékben számos kép- és kottaillusztrációt kapott helyet. A tizenöt fejezetből álló monográfia a Rákóczi-induló történetét állítja középpontba, és feltárja ennek különféle zenei aspektusait. Foglalkozik Rákóczi alakjának francia recepciójával, a korabeli zenei stílussal. Vizsgálja a Rákóczi-nótától a Rákóczi-indulóig vezető utat, valamint az induló szerzőjéről, Bihari Jánosról is közöl összefoglalót. Körvonalazza azt a folyamatot, melynek eredményeképpen a *Faust elkárhozása* révén a Rákóczi indulóból Párizsban Magyar induló lett. Zenei jellemzőket is vizsgálva összehasonlítja Liszt és Berlioz feldolgozását a Rákóczi-indulóból.

Rec.: Ernest Closson, „Haraszti (Emile), Un centenaire romantique. Berlioz et la Marche hongroise. Paris, Editions de la Revue Musicale”, *Revue belge de Musicologie* 1/2/4 (1946. december–1947. július): 139–140.

Franz Liszt (Párizs, Éditions A. et J. Picard, 1967)

Francia nyelvű monográfia Liszt Ferencről, posztumusz kiadás.

Könyvrészletek, tanulmányok, cikkek

„Erkel-kultusz a jelenben”, in Fabó Bertalan (szerk.), *Erkel Ferencz emlékkönyv* (Budapest: Pátria, 1910.), 239–242.

Erkel operái a magyar történeti dalmű „prototypusai”. A Bánk bán és a Hunyadi László emelkedik ki, felülemelkedik a divatos zenei áramlatokon. Nemzeti érzések hű tolmácsolói. Számos énekest nevesít, közöttük Takács Mihályt, B. Sándor Erzsit, M. Medek Annát (utóbbi két művésztől képet is közöl). Elsősorban az operák Operaházbeli előadásait mutatja be, sorra veszi a felújításokat és az 1910-es évfordulóhoz kötődő eseményeket (pl. a százéves jubileum alkalmából rendezett Erkel-ciklust vagy a Hunyadi László november 7-i előadása előtt rendezendő koszorúzást).

„A faji elem Grieg zenéjében”, *Budapesti Szemle* 412 (1911): 79–109.

A nemzeti zenék jellemzőit és az egyetemes zenetörténetben elfoglalt helyzetüket tárgyalja. Grieg zenéjének példája révén a norvég nemzeti zene kialakulásának folyamatát mutatja be számos szakirodalmi hivatkozással alátámasztva gondolatmenetét. A norvég és az egyetemes zeneművészet kapcsolatát példaképpen állítja a magyar zene elé.

„Hubay Jenő”, *Új Idők* 18/45 (1912. november): 464–467.

Részlet Haraszi Hubay-monográfiájából, lábjegyzetben a könyv megjelenését a következő hétre harangozzák be.

Hubay Jenő pályafutásának negyvenedik évfordulóját ünnepli a magyar zenei élet. Európában rajongtak érte, ám amikor hazahívták, gondolkodás nélkül visszajött és tehetségét a magyar zenekultúra szolgálatába állította.

„A tárogató”, in Uő (összeáll.), *Dalás idők muzsikája. Zenei ünnep a Király és Királyné Őfelségeik fővédnökségével az elesettek özvegyei és árvái javára 1918. május 26-án* (Budapest: [Moldova], 1918), 65–68.

Érezhetően alkalmi célú írás, mely „legnemzetibb hangszerünk”, a tárogató történetét hivatott bemutatni. A hangszer nevének etimológiáját érintő hipotézisek ismertetését követően a hangszerépítés történetét is felvázolja. Korábbi történetírók beszámolóit alapján a hangszer által kifejezhető érzelmi skála szélességét konstatálja, és éppen ez alapján jut arra a következtetésre, hogy a tárogató egykor gyűjtőfogalom lehetett. A magyar nép ezzel a névvel

illetett minden egyenesszárú fúvós hangszert: ezek közé tartozott a harci buccina, az egyenes trombita, a fatrombita vagy az oboj.

„László Zsigmond: A kurucballadák. Budapest: Hentschel Henrik könyvnyomdája, 1917. 8-r. 47. l.”, *Egyetemes Filológiai Közlöny* 42 (1918): 57–59.

A szerző új és érdekes kísérlettel próbálja felderíteni a kurucballadák hitelességének kérdését. A vizsgálódás alapja a Sievers-Rutz-féle elmélet, mely annak megállapítását célozza, hogy az írók egyéniségének milyen elemei kerülnek át írásaiba. László Zsigmond világosan ismerteti ezt az új módszert, kritikai érzéke azonban nem működött megfelelően.

„Claude Debussy”, *Magyar Figyelő* 8/1 (1918. január–június): 530–535.

Kiindulópontja a Wagner zenedrámája által uralt századforduló zenei és kulturális légkörének megfestése kissé irodalmias eszközökkel. A megújulás a költő Mallarmé köréből indult ki, ahol egyszer feltűnt a római díj ifjú nyertese, Debussy. Haraszti a középkortól kezdve egy mondatban jellemzi a zenei stílusokat, elsősorban a tartalomhoz és formához tanúsított viszonyt. Berlioz és Liszt művészetéből a fantázia felszabadító erejét emeli ki, a tematikus szerkesztés elhagyását pedig Muszorgszkijtől eredezteti. A formai kötöttségektől való mentesség az érzelmek minél pontosabb és érzékenyebb ábrázolását teszi lehetővé. Ebben az értelemben a témák visszatérése, átdolgozása mind gátló folyamat, ellehetetleníti a képzelet szárnyalását. A művek bemutatása egy-egy jellemzőjük megemlézésére korlátozódik (tk. *Nocturnes, La mer, Iberia, Childrens Corner*). Egyes művek elemzésébe nacionalista felhangokat von be. Harmonizálásáról szólva az egyes akkordok önállóságát, valamint konszonancia és diszszonancia fogalmának relativitását emeli ki. A dallamok a harmóniák töredékeiből állnak össze, amit párhuzamba állít a pointillista festészettel. Ezt a stílust Haraszti szerint Franciaországban „notation pictural”-nak nevezik. A zenekari művek hangszerelésével és a hangszínekkel kapcsolatban fontosnak tartja megemléteni a francia hangszerkészítők kifinomult technikáját is.

„Petőfi a zenében”, in Rákosi Jenő et al., *Petőfi Almanach* (Budapest: Magyar Nemzeti Szövetség, 1923), 136–144.

A magyar zeneszerzők nem méltatják kellő figyelemre Petőfi verseit. Említi a nép körében elterjedt Petőfi-verseket. Langer Viktor *1848–1898. Petőfi-album* című gyűjteménye és egyéb források nyomán sorra veszi a Petőfi-megzenésítéseket, többek között Egressy Béni, Zimay László, Ábrányi Kornél dalait. Kiemeli Mosonyi Mihály „A szerelem, a szerelem” szövegkezdetű megzenésítését, Mihalovich Ödön „Erestkedik le a felhő” szövegkezdetű dalát kottamellékletként is közli. A legújabb feldolgozások közül Kern Aurél, Kacsóh Pongrác, Bartók Lajos, Farkas Ödön, Radó Aladár, Zichy Géza és Hubay Jenő műveit említi.

„Varró Margit: Zongoratanítás és zenei nevelés, különös tekintettel az első három év oktatási módszerére (A kezdőtanítás metodikája) Budapest, 1921. Rózsavölgyi. (248 l.)”, *Magyar Pedagógia* 32 (1923): 13–14.

A magyar zenetanítás és a magyar zenekultúra színvonalában messze elmarad a nyugat mögött. A hangszerben nem eszközt, hanem öncélt látnak. A zenetanárképzés hiányosságait nem részletezi, ezzel kapcsolatban Dohnányi Ernőre hivatkozik. Ilyen körülmények között örömmel üdvözli Varró Margit könyvének megjelenését. Hiányosságának a zongoratechnikáról szóló fejezetet tartja, mivel csak német szakmunkákra épít, nem részletezi az angol és a francia technikákat.

„Le problème du Leitmotiv”, *La revue musicale* 4/10 (1923. augusztus): 35–57.

A vezérmotívum Wagner óta a legerősebb módja a pszichológiai zenei ábrázolásnak. Bár Wagnernak tulajdonítják, valójában már 200 évvel korábban jelen volt, a „Leitmotiv” kifejezés pedig egyetlen írásában sem jelenik meg, helyette a „Grundthemen”-t használja.

Haraszi végigvezet a vezérmotívumnak tekintett dallamhasználat történetén, megegyezik a magyar változattal. A *Vaisseau Fantome* apropóján idézi Wagner nyilatkozatát saját munkamódszeréről. Berlioz Fantasztikus szimfóniáját is tárgyalja. Debussy művészete és az impresszionizmus jelenti a „theme associatif” diadalát. A szövegben kizárólag francia nyelvű idézetek szerepelnek.

„A vezérmotívum problémája”, in Uő, *Két tanulmány* (Budapest: Budapesti Szemle kiadása, 1924): 9–39.

A vezérmotívum, vagy Haraszi fogalmazásmódjával élve „asszociációs téma” eredete 200 évvel Wagner előttre nyúlik vissza. A vezérmotívum fejlődésében Haraszi két vetületet különít el, egy szoros értelemben zeneit és egy lélektanit vagy drámait. Bőséges szakirodalmi hivatkozásokra támaszkodva építi föl gondolatmenetét, mely a primitív népektől kezdve Grétryn, Cherubinin és Weberen keresztül vezet egészen Wagnerig. A történeti áttekintésen túl a zenei megvalósítás mikéntjére is kitér, Berlioz, Liszt és Wagner műveiben egyaránt tárgyalja a vezérmotívum technikát. A záró szakaszban a magyar megjelenési formákat említi (pl. Mihalovich: Toldi szerelme). Haraszi meglátása szerint „az asszociációs téma legteljesebb diadala” Debussy művészetében valósult meg. A tanulmányban francia és német szakirodalmi idézetek is helyet kaptak.

„Jean Benjamin Laborde és a magyar zene”, in Uő, *Két tanulmány* (Budapest: Budapesti Szemle kiadása, 1924): 43–102.

A címszereplő a francia felvilágosodást követő megtorlások áldozatai között szerepelt. XV. majd XVI. Lajos első kamarása volt, a Louvre kormányzója, igazi enfant de siècle. Századának szülötte, szinte minden tudományterület érdekelte és sokoldalú tehetséggel rendelkezett, ám éppen ezért felületes is volt, homme de l’esquisse. Harminc operát írt, zenetudományi munkáiban trubadúr kódexek lejegyzéseinek megfejtésével és hangfiziológiai kutatásokban egyaránt részt vett. Főműve az *Essai sur la musique ancienne et moderne*, melyet a zenetudomány egyik legfontosabb kútfőjeként ismernek el. Ennek a magyar zenére vonatkozó fejezetét Haraszi idézetként közli (72–74. oldal).

Haraszi többek között azt is jelzi a szövegben, hogy 1910-ben már felhívta a Zeneakadémia és a Nemzeti Múzeum vezetőségének figyelmét az akkor Jean Benjamin Weckerlin gyűjteményéből aukcióra bocsátott Laborde-mű megvásárlására annak magyar vonatkozásai miatt, ez azonban nem valósult meg.

Kivonata megjelent a *Budapesti Hírlapban*: „Jean Benjamin Laborde és a magyar zene”, *Budapesti Hírlap* 44/12 (1924. január 15.): 1–2.

Francia nyelven: „Un fermier général musicien: J. B. Laborde”, *Revue Musicale* (megjelenés pontos adatai nem ismertek)

„*Magyar huszárok Elzászban. Harst Celesztin zeneképei 1745-ből*”, *Magyar Könyvszemle* (1926) Különnyomat: Budapest: szerző kiadása, 1926.

A tanulmány elején rövid életrajzi összefoglaló Harst Celesztin bencés szerzetesről (1698–1776), aki korának illusztris clavecin-játékosa volt. A Sélestat-i könyvtárban, illetve a Brüsszeli konzervatóriumban megtalálható műve, a *Pièces de Clavecin*, 75 darab hat *ordre*-ba rendezve. A címek alapján „leíró zene” („*musique descriptive*”), a programzene rokokó formája, Couperin darabjaihoz hasonlóak ebben és zenei megoldásaikban egyaránt. Az első ordre 11. darabja a *La Fuite des Hongrois*, a 4. ordre 43. darabja *L'Hussart*. Ennek apropóján kitér a magyar huszárokról kialakult francia képre is. valamint a magyar és a francia lovaskatonák kapcsolataira. A tanulmány különnyomatában a *La Fuite des Hongrois* négyoldalas kottafüggelékként közölve.

„*Les Hussards hongrois en Alsace*”, *L'Alsace française* 7/52 (1927. december 24.): 1033–1035.

Megegyezik a „*Magyar huszárok Elzászban. Harst Celesztin zeneképei 1745-ből*” című tanulmánnyal.

„*A flamand Beethoven*”, *Budapesti Hírlap* 48/292 (1928. december 25.): 37–38.

Recenzió Ernest Closson 1928-ban megjelent Beethoven-könyvéről. Haraszi újdonságként üdvözli a flamand nemzeti vonások feltérképezését Beethoven műveiben és személyiségében. Clossonról az elismerés hangján referál.

„*Un grand luthiste au XVIe siècle: Valentin Bakfark*”, *Revue de Musicologie* 10/31 (1929. augusztus): 159–176.

A Bakfark Bálint, a „*pannon Orfeusz*” és „*erdélyi Coronensis*” élettörténetét és zenéjének jellegzetességeit foglalja össze magyarországi és külföldi források alapján. Bakfark életútját a történeti körülményekkel összefüggésben vizsgálja, érzékelteti az arisztokrata körökhöz és uralkodói

udvarokhoz való viszonyát. Bakfark leginkább szimpatikus vonásaként patriotizmusát nevezi meg. A történeti dokumentumok mellett irodalmi ábrázolásokat is segítségül hív Bakfark recepciójának körvonalazása során.

„Les compositions inconnues de Xavier Francois Kleinheinz, un musicien contemporain de Beethoven et de Napoléon en Hongrie”, *La revue musicale* 11/102 (1930. március): 229–244.

Az MTA megbízásából végzett munkával kezdi a tanulmányt. A Csataszimfónia előképeinek is tekinthető Kleinheinz egy műve, zenei párhuzamokra világít rá kottaillusztrációk segítségével. Az OSZK gyűjteményében található darabokról ír.

„La musique de chambre de Béla Bartók”, *La revue musicale* 11/107 (1930. augusztus-szeptember): 114–125.

Az első lábjegyzet szerint a tanulmány részlet a magyar és angol nyelven is megjelent monográfiából. Párizs számára Bartókot Henry Prunières és André Couroy fedezte föl (découvert par... és apprécié par...) Bartók zenéjében az ősi, ázsiai barbarizmus és a nyugati technika raffinéria egyesül. Jelzők: „un des plus intéressants, des plus audacieux, des plus originaux de la musique moderne”. A parasztzene jelentőségét hangsúlyozza. Először jellemzi a stílusát, majd rátér a kamarazene és konkrét művek elemzésére.

„Kleinheinz Xavér Ferenc és József nádornak ajánlott ismeretlen művei”, *Budapesti Szemle* 221/642 (1931): 233–254. Különnyomat: Budapest: [Magyar Tudományos Akadémia], 1931.

Kleinheinz műveire 1926 áprilisában a Történeti Társulatban „A magyar zene történeti emlékeinek kiadása” című előadásában hívta fel a figyelmet Haraszti, francia nyelven 1930. márciusában publikálta (a címet pontatlanul idézi). Haraszti szerint bár Beethovennek számos magyar kapcsolata volt, a százéves évforduló mégsem hozott zenetörténeti újdonságokat – itt külföldi levélkiadások és elemzések példájára hivatkozik –, inkább csak a zeneszerző szerelmi életének felelevenítése történt meg. Különös, hogy reklamálja a Magyar Szüretelő ének magyar nyelvű ismertetését, és külföldi tudósok tulajdonítja azt annak ellenére, hogy Major Ervin e témáról *A Zene* 1928

februári számában referált. Papp Viktor *Beethoven és a magyarok* című könyvéből hiányolja a Zmeskáll-lal kapcsolatos források ismeretét.

Említ egy *Beethoven és Magyarország* című munkát, melyen a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából évek óta dolgozik, ennek kapcsán került látóterébe Kleinheiz Xavér Ferenc (1772–1832) zeneszerző és zongoraművész. A Brunszvik család zongoratanára volt, feltehetően Beethoven révén kerülhetett ide, majd később több más főnemesi családdal is kapcsolatba került. Műveinek javarészt is nekik ajánlotta. Kleinheinz életrajzát német és francia zenei lexikonok szócikkei, valamint Adolph Sandberger kutatásai nyomán igyekeznek rekonstruálni. Kleinheinz hosszútávú jelentősége a magyar zenetörténet számára a zenekultúra megteremtésének megalapozása, előkészítése. A budai és a pesti német színháznak egyaránt karmestere volt. Egykorú kritikákból több operája ismert, ám ezek zenei anyagát Haraszi nem találta meg. Déryné német színházbeli debütálásáról részletesen, levélrészletekkel tarkítva ír.

„Racine et Renouveau de la musique hongrois”, *Géographie musicale 1931 ou Essai sur la situation de la musique en tous pays* [Numéro spécial de La revue musicale] 12/117–118 (1931. július-augusztus): 119–128.

A magyar zene egyidős a magyar néppel, de csak 400 éve él önálló életet. A történelmi körülményeket körvonalazza, melyek hatottak a magyar népre és ez által a zenéjére is. Röviden áttekinti a török hódoltság korát, a Rákóczi korabeli zenét, melyet a cigányzenészeknek tulajdonít, a napóleoni háborúk idején kialakult verbunkos stílust („L’atmosphère des guerres de Marie-Thérèse, de l’insurrection contre Napoléon engendre un nouveau style romantico-heroiqne: le style verbounkoche [kiemelés az eredetiben]”). Megalkotói a huszárok és a cigányok, funkciója a toborzás. A palotás és a csárdás a verbunkos két változata, Erkel idején vált népszerűvé. A német zene uralma, francia művek csak később jutnak el. Változásra volt szükség, mely Bartók Béla révén következett be. A cikk első három oldala mintegy bevezetés, a hátralévő szakasz Bartók és Kodály művészetével foglalkozik. Bartókot Stravinsky és de Falla mellett pozicionálja. Kodály a *Psalmus Hungaricus* révén vált ismertté külföldön. Bartók a zene belső

problémáival foglalkozik, Kodály természete folytán nem harcos természet, Dohnányi a magyar zenei élet középpontjában áll. Beethoven legkiválóbb magyar tolmácsolója, és Bartóké is. Említi még Poldini Edét, a fiatalok közül Lajtha Lászlót, Ádám Jenőt, Kósa Györgyöt. Jemnitz Sándor német hatások alatt áll, külföldön él Szántó Tivadar és Harsányi Tibor. Egy másik csoportot képez („plus éloigné des problèmes actuels de l’art”) Lavotta Rezső, Siklós Albert, Weiner Leó.

„Sigismond Bathory, prince de Transylvaine et la musique italienne”, *Revue de Musicologie* 12/39 (1931. augusztus): 190–213.

A párizsi Bibliothèque Nationale 1595-ből származó forrása szolgáltatja a tanulmány kiindulópontját, melyben Pietro Busto brescia-i muzsikus Erdélyről ír. Egyéb, német és olasz nyelvű források bevonásával jellemzi Báthory Zsigmond korának erdélyi zenei életét. Hangsúlyosan tárgyalja a külföldi hatások jelenlétét és változásait, azt a tendenciát, ahogyan az itália zenei és tágabb értelemben vett kulturális hatásokról a német és francia befolyásra helyeződik át a hangsúly, majd teret enged a magyar nemzeti zene kialakulásának.

„Haydn”, *Kincses Kalendárium* (1932), 81–87.

Jospeh Haydn születésének 200. évfordulójára készült írás. Haydn zenéjében a nép lelke szólal meg. A 18–19. század fordulójától kezdve háttérbe szorult, zenéje, bár történeti jelentőségét nem vitatták, nem illeszkedett a kor művészettel szembeni elvárásaihoz. Tipikusan kispolgári zene, mely „az együgyűségig átlátszó”.

A bevezetést követően Haraszti áttekinti Haydn pályáját. Kuhac nyomán említi a horvát népzene beszüremkedését alkotásaiba, végezetül kitér a komponista és Magyarország kapcsolatára is.

„Fétis, fondateur de la musicologie comparée. Son étude sur un nouveau mode de classification des races humaines d’après leurs systèmes musicaux”, *Acta Musicologica* 4/3 (1932. július–szeptember): 97–103.

Fétis világított rá elsőként az antropológia és a zenetudomány kapcsolatára, és ez a szemléletmód tette lehetővé az összehasonlító zenetudomány kialakulását, ami az antropológia és az etnológia számára egyaránt fontos következtetések levonását tette lehetővé. Részletesen bemutatja Fétis egy 1867 februárjában a Société d'Anthropologie konferenciáján elhangzott és a Bulletin de la Société d'Anthropologie 1867-es évfolyamában publikált közleményét, valamint annak recepcióját. Fétis abból az alapvetésből indul ki, hogy miként az ókori népeknek sajátos nyelve alakult ki, úgy a zenéjük is sajátos. A zenei jellemzők alapján a népek eredetének homályos részleteit és rokonságukat is feltérképezhetőnek véli. Az elmélet egyik legfontosabb, bizonyító erejű részeként Haraszti a különféle skálatípusok és az ezeknek megfelelni látszó ókori hangszermaradványok kapcsolatát tekinti. Összefoglalja az előadás fogadtatását is, pl. Gaussier felhívja a figyelmet arra, hogy a sem a zenei eltérések, sem az azonosságok nem bírnak a Fétis által nekik tulajdonított fontossággal és bizonyító erővel egyes népek rokonságát illetően. Broca szerint a népek rokoni kapcsolatát a nyelvi kapcsolatok pontosabban tükrözik, a zene az emberi érzelmek kifejeződése, és együtt vizsgálendő a képzőművészettel, rajzokkal, műtárgyakkal.

„Les Eszterházy, d'après des documents inédits de l'époque”, *La revue musicale* 13/128 (1932. július-augusztus): 85–94.

Részletesen vázolja az Eszterházy család történetét, kiadott és kiadatlan forrásokat egyaránt felhasználva. A kiadatlan források között Karl Rosenbaum naplóját említi, mely a bécsi könyvtárban található. Ezek mellett említi a budapesti Szépművészeti Múzeum gyűjteményét, valamint a bécsi Gesellschaft der Musikfreunde könyvtárát is.

„Zoltán Kodály”, *Nouvelle Revue de Hongrie* 48 (1933. február): 150–156.

Hosszasan elemzi a magyar zene mibenlétének kérdéseit, kitekintve az európai történelmi folyamatokra és kulturális hatásokra is. Kiemeli Kodály érdeklődését Debussy zenéje és Párizs iránt. Kodály legjelentősebb alkotásaként a *Psalmus Hungaricus*t nevezi meg.

„Cosima Wagner et la marche de Rákóczi”, *Nouvelle Revue de Hongrie* 48 (1933. május): 492–496.

Reményi Ede a 19. századi magyar zene egyik legérdekesebb egyénisége. Játékát Cosima Wagner is több alkalommal hallotta és nagyra tartotta. Haraszti közli Cosima feljegyzését Reményi játékaról.

„Les rapports italo-transylvains de *Il Transilvano* de Girolamo Diruta”, in Lionel de la Laurencie, *Mélanges de musicologie offert a M. Lionel de la Laurencie* (Párizs: Droz, 1933), 73–84.

Különnyomat. A belső borítón egy kortárs francia metszet látható Báthory Zsigmondról. Girolamo Diruta ferences szerzetes. *Il Transilvano* című munkáját említi már Praetorius, Brossard, és az első clavecin- és orgonamódszertannak tekintik. Haraszti felhívja a figyelmet e munka lehetséges külföldi metodológiai előzményeire. Ugyanakkor az *Il Transilvano* tagadhatatlan újdonsága, hogy külön kezeli a clavecin- és orgonajáték módszertanát. Eddig csupán Karl Krebs foglalkozott ezzel a munkával 1892-ben. A címadás a munka ajánlására utal, mely Báthory Zsigmondnak szól. Báthory 1588 és 1598 között uralkodott, Európa szerte híressé vált mint hadvezér, mint a törökök legyőzője, és az itáliai uralkodók követője politikai és művészeti téren egyaránt. Egyes források szerint Diruta tanítványa volt, továbbá az is lehetséges, hogy Báthory megbízásából írta Diruta ezt a munkáját, mivel a fejedelem a legújabb itáliai zenei munkákról kívánt tájékozódni.

Az első kiadásból (1593) egyetlen példányt talált, mely Ráth György gyűjteményében az MTA-n található. Az ajánlás nélküli második kiadás (1625) példányai a londoni British Libraryben, a bolognai Liceo Musicale könyvtárában és a berlini Preussische Staatsbibliothekban találhatóak. Haraszti számos magángyűjtemény áttekintésére is hivatkozik, továbbá idézi Pietro Busco visszaemlékezését, mely a párizsi Bibliotheque Nationale-ban található.

„Magyar zene és kuruc nóta”, *Századok* 67/1–3 (1933. január–március): 547–610. Különnyomat: Budapest: Magyar Történelmi Társulat, 1933.

A „tehénhús nótáról” szóló fejezetet Haraszti a Történelmi Társulat 1931. novemberi vándorgyűlésén olvasta föl. A szöveg nagy mennyiségű lábjegyzetet tartalmaz.

„Liszt et la comtesse d’Agoult”, *Nouvelle Revue de Hongrie* (1933. december): 1050–1053.

Liszt Ferenc és Marie d’Agoult kapcsolatának bemutatása. Az életrajzi történések párhuzamai között hangsúlyosan szerepel George Sand és Chopin viszonyának ábrázolása is. Liszt és d’Agoult levelezésének készülő közreadását említi Haraszti, öröndetesnek tartva, hogy hozzáférhetővé válnak ezek a források.

„Bihari a bécsi kongresszuson és a Rákóczi induló Bécsben”, in Angyal Dávid (szerk.), *A gróf Klebelsberg Kunó Magyar Történetkutató Intézet évkönyve 5.* (Budapest: [Magyar Tudományos Akadémia], 1935), 192–242.

A három nagy részből álló tanulmány első szakasza a Bécsben kialakult nemzetközi zenekultúra jellemzőit körvonalazza. Mivel Ausztria és Magyarország között folyamatos volt a zenei érintkezés, ez a magyar zenekultúra szempontjából is döntő fontossággal bírt a magyar nemzeti zene létrejöttének körülményeit tekintve. Röviden ismerteti Lavotta János pályáját. A második részben Bihari János tevékenységével, valamint korabeli recepciójának bemutatásával foglalkozik. Hosszan idéz korabeli forrásokból és emlékezésekből, többek között Liszt cigány-könyvének Biharira vonatkozó részletét is közli. Számos bécsi levéltári dokumentumra hivatkozik Bihari bécsi fellépéseinek felkutatása kapcsán. A zárószakasz a Rákóczi-induló történetéről és a neki tulajdonított jelentéstartalmakról szól. Szerzőjének Biharit, társszerzőjének Scholl Miklóst tekinti, ám a keletkezéstörténetben számos olyan kérdés van, melyre nem tud biztosan felelni.

„Mattheo Flecha le jeune, abbé de Tyhon”, *Acta Musicologica* 7/1 (1935. január-március): 22–23.

Két katalán zenész ismert ilyen névvel. Az ifjabb Flecha 1579 és 1599 között a tihanyi apátság abbéja volt, az ő életrajzát vizsgálja Haraszti spanyol,

osztrák és magyar források bevonásával. A cikk zárásaként felhívja a figyelmet a vonatkozó dokumentumok publikálásának lehetőségére.

„Ernest Dohnányi et sa nouvelle pantomime »Le flambeau sacré«”, *Nouvelle Revue de Hongrie* 53 (1935. május): 537–538.

Dohnányi *A szent fáklya* című pantomimjának budapesti bemutatójáról. A zeneszerző pályaképét követően a szüzsé rövid összefoglalása. Ez az első olyan balett, melyben a magyar néptánc a modern balett elemeivel ötvözve, stilizált formában jelenik meg.

„François Liszt et la Hongrie”, *Nouvelle Revue de Hongrie* 53 (1935): 529–538.

A zeneszerző halálának ötvenedik évfordulója alkalmából írt cikk. Liszt pályáját az őt ért kulturális hatások bemutatása révén vázolja föl, középpontba helyezve Magyarországhoz fűződő kapcsolatát. Különösen jelentős szerepet tulajdonít Párizsnak és a francia romanticizmusnak Liszt szemléletmódjának formálódásában. Részletesen bemutatja a magyarsághoz fűződő kapcsolatát, tárgyalja a Rákóczi-induló megjelenési formáit az életművön belül.

„Liszt à Paris. Quelques documents inédits I–II”, *Revue Musicale* 17/165–167 (1936. április–július-augusztus): 241–258; 5–16.

Párizs formálta Lisztet, és a francia zenetudomány mégis elfeledkezett róla. A Liszttel kapcsolatos források feltárásának hiányát reklamálja. A család eredetével, nemzetésének kérdéseivel is foglalkozik. Korabeli újsághíradások alapján rekonstruálja Liszt első párizsi éveit, fellépéseit. Liszt Ádám szerepét emeli ki, szerinte a szakirodalomban eddig ő nem kapott kellő szerepet. Nyolc kiadatlan levelét is közli, kiemelve, hogy 1925 közepéig ő intézte fia ügyeit.

A második és egyben befejező rész Liszt Ádám 1827-ben bekövetkezett halálától veszi kezdetét. Közli a *Le Corsaire* 1828. október 23-i lapszámában megjelent cikket („Le mort du jeune Liszt”), mely a fiatal művész halálhírét keltette. Korabeli sajtóhírek alapján körvonalazza a történetet, érintve Liszt zongoraművészi, zeneszerzői és írói munkásságát is. Ekkor még úgy véli, hogy a *La Gazette*-ben és a *Le Monde*-ban megjelent írások Liszt gondolatait tükrözik, d’Agoult csak lemásolta az írásokat.

Kiadatlan levelekre is hivatkozik, és részben idézi azokat gondolatmenete alátámasztására.

„Liszt Ferenc Párisban”, *Új Idők* 42/21 (1936. május): 761–763.

A francia fővároshoz kötődő epizódok felidézése Liszt Ferenc életéből az ifjú zongoravirtuóz Párizsba érkezésétől egészen haláláig. Liszt a „romantikus dandy” tökéletes típusa, a korszak hangulatai benne érvényesülnek a legerősebben. Haraszi idéz egy francia nyelvű, Liszthez írt költeményt eredetiben és magyar fordításban, valamint korábban publikálatlan képeket is közöl.

„Liszt und die Zigeuner”, *National-Zeitung*, Abendblatt No. 350 (1936. július 31): 1–2.

Liszt az „igazi romantikus” („der wahre Romantiker”). Ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a cigányzene stílusa ekkora hatást tett rá. Azok a dalok, amelyeket Liszt a cigányok szerzményeinek vélt, dilettáns zeneszerzők alkotásai voltak, a cigányok játszották. Nem igazi parasztzene („Bauernlieder”).

„Deux franciscains: Adam et Franz Liszt I”, *La revue musicale* 18/174 (1937. május): 269–271.

Liszt vallásosságának kérdését vizsgálja, amit Liszt nagyapjaig, Georges Adam Lisztig vezet vissza. Az életrajzok hiányossága, hogy nem tesznek említést arról a tényről, hogy Adam Liszt ferences volt – mint ahogy fia is az lett 70 évvel később. Pozsonyban tanult Paul Rieglernél, és itt lépett be a ferences rendbe is, amit 1797-ben hagyott el. Liszt 1823-ban tett először látogatást a ferenceseknél, édesapja meglátogatta régi barátját, Capistran Wagnert. Nagy hatást tett rá a látogatás. Rámutat, mennyire más gyökerekből táplálkozott hite, mint Sayn Wittgenstein hercegnéé.

„Le problème Liszt”, *Acta Musicologica* 9/3–4 (1937. június–december): 123–136. és „Le problème Liszt (suite et fin)”, *Acta Musicologica* 10/1–2 (1938. január–július): 32–46.

Különnyomat: Kobenhavn: kiadó nélkül, 1937.

Ötven évvel Liszt halála után is zavarba ejtő a kérdés: ki volt valójában Liszt Ferenc? Mi az, ami valóba a saját elképzelése, mit tettek hozzá fennmaradt írásaihoz műzsái vagy munkatársai?

„Liszt Ferenc irodalmi műveinek szerzősége I–III.”, *Budapesti Szemle* 252/734–736 (1939. január): 31–54.; 186–210.; 299–321. Különnyomat: Budapest: Franklin Társulat, 1939.

Francia, német és magyar köz- és magángyűjtemények dokumentumai alapján készült közlemény. Előadás formájában külföldi kongresszusokon és tudományos üléseken is elhangzott.

Liszt egyéniségének színessége zavarba ejti az életmű kutatóit. A sokszor ellentmondó jelenségek háttérében két nő: Marie d’Agoult és Sayn Wittgenstein hercegné hatása érezhető. Ezért tartja tévedésnek Haraszi azt a zenetudományi gyakorlatot, amely Liszt gondolatait irodalmi műveinek alapján kísérli meg rekonstruálni, hiszen ezekben az írásokban nem elsősorban az ő gondolatvilága érvényesül. A publikált írások kéziratának hiányát konstatálja, és kijelenti, hogy Liszt magánlevelezésén és néhány levélszerű naplófeljegyzésén kívül semmit sem írt. A tanulmányban a Lisztnak tulajdonított írások stílusát és egyes momentumait veti össze Haraszi d’Agoult és Sayn Wittgenstein hercegné írásaival (*Emlékiratok, Köztársasági levelek*), nem zárva ki annak lehetőségét, hogy mások is dolgoztak a szövegeken (d’Ortigue, Georges Sand). A neki tulajdonított publikációk kapcsán Liszt reakcióira is kitér. Néhány a Liszt-irodalomban elterjedt tévedésre, félrefordításra is föl hívja a figyelmet. Külön részletezi a hírhedt cigány-elmélet létrejöttét és háttérét.

A levelekből körvonalazódik Liszt igazi írói stílusa. Az író-gondolkodó szerepét csak a romantika osztotta ki rá, valójában ösztön-*génie* volt, nincs szükség a meghamisított eszményítésére.

„Mátyás király az énekes színpadon”, in Lukinich Imre (szerk.), *Mátyás király emlékkönyv* (Budapest: Franklin, [1940]): 491–523.

Különnyomat: Budapest, Franklin, [1940].

Szentjóni Szabó László „Mátyás király vagy a nép szeretete jámbor fejedelmek jutalma” című színművét Heinisch György színházi karmester

zenésítette meg, részben Arnold György dalait felhasználva. A mű partitúráját az Operaház könyvtára őrizte meg, itt tanulmányozta Haraszi. Minden bizonnyal Kolozsváron mutatták be 1827-ben vagy 1832-ben, Budán pedig 1834-ben csendült föl. A tanulmány a mű cselekményének bemutatásával párhuzamosan a zenei jellemzőket is bemutatja.

Érintőlegesen említi Erkel Ferenc *Hunyadi Lászlójában* Mátyás szerepét, majd Mosonyi Mihály *Szép Ilonkájának* szüzséjére és zenei megoldásainak bemutatására tér át. A Bertha Sándor zenéjével Párizsban bemutatott *Mathias Corvin* című dalművet, majd az Operaházban 1896-ban bemutatott *Corvin Mátyás* című egyfelvonásost, Gross Károly munkáját elemzi. A Mátyás király személyéhez egyedül méltó operaként Carlo d'Ormeville szövegíró és Ciro Pinsuti zeneszerző *Mattia Corvino* című operáját nevezi meg, melyet a milánói Scalában 1877-ben mutattak be.

Az elemzéseket kottarészletek illusztrálják.

„Zene és ünnep Mátyás és Beatrix idejében”, in Lukinich Imre (szerk.), *Mátyás király emlékkönyv* (Budapest: Franklin, [1940]): 291–412.

A nyugati zenekultúra hatásainak tükrében vizsgálja Mátyás udvarának kultúráját.

„Berlioz, Liszt, and the Rákóczy March”, *The Musical Quarterly* 26/2 (1940. április): 200–231.

Berlioz és Liszt Rákóczi-induló feldolgozásainak kronológiáját és zenei aspektusait vizsgálja különféle forrás bevonásával. Berlioz és Liszt visszaemlékezésein és levelezésén túl a párizsi Conservatoire-ban őrzött Berlioz kéziratok alapján kísérli meg körvonalazni a szóban forgó mű keletkezésének idejét. Kitér a magyarországi recepcióra, Berlioz műveének pesti, és Liszt átdolgozásának pozsonyi fogadtatására.

„Tympanum militaire. A magyar vitézség dicsérete”, *A Zene* 22/3 (1940. november): 39–44.

Christoph Demantius 1600-ban megjelent *Tympanum militaire* című énekgyűjteménye kapcsán a csatákat festő zenékről ír. Kiindulópontja Clement Jannequin, az ő nyomdokain haladt Demantius. Haraszi német eredetiben közli néhány ének szövegét. A cikket rövid irodalomjegyzék zárja.

„A barokk zene”, in Domanovszky Sándor et al., *Magyar művelődéstörténet* (Budapest: Magyar Történelmi Társulat, 1941), 611–632.

Gazdagon illusztrált tanulmány a 15–18. századi magyar zene formáiról. Kitér a magyar zene és tánc különféle színtereire, főúri udvarokra, asztali zenére és a magyar hangszer-történetre is. Tárgyalja a cigányzenészek szerepét, repertoárját és előadásmódját. Bihari János és a neki tulajdonított Rákóczi-induló zárja a tanulmányt.

„Die Autorschaft der literarischen Werke Franz Liszts”, *Ungarische Jahrbücher* (Berlin: k.n., 1941)

Liszt irodalmi műveinek szerzőségét vizsgálja. A sorozat célkitűzése a magyar művelődéstörténet múltjának és jelenének megismertetése a német olvasóközönséggel.

„Egy mulató nagykövet”, *Új Idők* 47/6 (1941. február): 162–164.

Apponyi Rudolf naplója alapján rekonstruálja az Apponyi-család 1826-os Párizsi tartózkodását, társasági életét. Leír egy mulatságot, érinti a felhangzó zenéket is, Bihari és Lavotta nótái csendülnek föl.

„François Couperin: a rokokó zenésze”, *A Zene* 22/12–13 (1941. május-június): 190–192.

XIV. Lajos uralkodása utolsó évtizedeinek legkönnyebben megérthető zenésze François Couperin. Bachhoz hasonlóan zenészdinasztia sarja, ám ő nem örökíti tovább a hagyományt. Míg utánozni próbálja az olasz zenét, megteremti a francia nemzeti stílust.

A tanulmány második részében a clavecin történetéről, jellegzetességeiről és Couperin clavecin-műveiről esik szó.

„Liszt Ferenc édesanyja”, *A Zene* 22/15 (1941. augusztus): 231–236.

Laager Mária életrajzának romantikus szemléletmódról árulkodó összefoglalása. Forrásként hivatkozik a zeneszerző és édesanyja levelezésére, de nem idéz a dokumentumcsoportból.

„D’Agoult grófnő, Liszt gyermekeinek anyja”, *A Zene* 23/7 (1942. január): 98–103.

Ismeretterjesztő írás Marie d'Agoult életéről. Liszttel történt megismerkedését a grófnő negyven évvel későbbi emlékiratai alapján idézi fel. Marie-t mint a körülmények áldozatát festi le.

„Wagner Richard utolsó szerelme”, *Új Idők* 48/5 (1942. február): 131–132.

A *Parsifal*on dolgozó zeneszerző utolsó szerelme Judith Gautier, Theophil Gautier író lánya. Haraszi sorra veszi Wagner öt szerelmét: Minna Planer, Jessie Laussot, Mathilde Wesendonck, Cosima Liszt. Gautier-val való kapcsolatát francia nyelven írt mintegy ötven levelük őrzi. Judith a *Parsifal*hoz francia nyersfordítást és műfordítást is készítette. Wagnerral való kapcsolata azért ért véget, mert beleszeretett egy fiatal zeneszerzőbe, Louis Benedictusba.

„Sayn Wittgenstein hercegnő: Liszt Ferenc élettársa”, *A Zene* 23/14 (1942. július): 210–216.

Liszt és Carolin Sayn Wittgenstein kapcsolatát mutatja be megismerkedésüktől házasságukon keresztül egészen a hercegnő 1887-ben bekövetkezett haláláig. Dokumentumokra hivatkozva körvonalazza Carolin válóperének eseményeit is.

„Húsvét a zenében”, *A Zene* 24/11 (1943. április): 163–167.

A húsvéthoz kapcsolódó zeneművek áttekintése a 12. századtól egészen a 20. század elejéig. A művek adatainak rövid, tömör felsorolását helyenként anekdotaszerű szakaszok színesítik.

„Franz Liszt”, *The Musical Quarterly* 33/4 (1947. október): 490–516.

„À propos de l'orgue de Mathias Corvin du Musée Correr à Venise”, *Orgue* (revue trimestrielle de l'Association des amis de l'Orgue) 14 (1948)

„Franz Liszt and Richard Wagner in the Franco German War of 1870”, *The Musical Quarterly* 35/3 (1949. július): 386–411.

„Pierre Bono luthiste de Mathias Corvin”, *Revue de Musicologie* 31/89-92 (1949): 73–85.

Mátyás udvarának zenei életét mutatja be, a nemzetközi vonások hangsúlyozásával jellemzi. Sorra veszi az udvarban megfordult zenészeket, Pietro Bono lantvirtuózt a leghíresebbek közé sorolja. Részletezi a hangszer történetét és korabeli ismertségét, valamint a hozzá köthető asszociációkat Hans Sachs és Baldassare Castiglione munkái nyomán. Bono tevékenységét írásos források, valamint fennmaradt rajzok és festmények alapján rekonstruálja.

„Les origines de l’orchestration de Liszt”, *Revue de Musicologie* 34/103–104 (1952. december): 81–100.

„Un romantique déguisé en tzigane”, *Revue belge de Musicologie* 7/1–2-4 (1953): 26–39.; 69–94.

Az első részben Liszt zongoraműveinek apropóján a magyar tánc, azon belül is a verbunkos eredetét, funkcióját és továbbélését vizsgálja. Bemutatja Bihari szerepét e zenei stílus megismertetésében, és körvonalazza azt a folyamatot, ahogyan ez Liszt zeneműveibe bekerült az első magyaros zongoraművektől (itt Gárdonyi 1935-ös publikációjára hivatkozik) a *Magyar Dallok* és a *Magyar rapszódia*k sorozatáig. A források között Liszt leveleire és egykorú sajtóorgánumokra is hivatkozik.

A második és egyben befejező rész a *Magyar rapszódia*kra koncentrál. Liszt levelei alapján körvonalazza a zeneszerző koncepcióját a cigányzenéről, majd sorra veszi a *Magyar rapszódia*k egyes darabjait. A fontosabb adatokon túl bemutatja a darabokban felhasznált dallamokat, helyenként kéziratok forrásokra, fennmaradt vázlatokra is hivatkozik.

„La technique des Improvisateurs de langue vulgaire et de latin au quattrociento”, *Revue belge de Musicologie* 9/1–2 (1955): 12–31.

Mit értettek a 15. században „improvisateur” alatt? Haraszi a versmondók és énekmondók működésének forrásait veszi sorra. A zenei rögtönzésről szólva a *trouvè*rek és *ménestrel*ek tevékenységéből indul ki, hangszerjátékukat is körvonalazza. Bemutatja azok az alkalmakat, amelyek során énekeltek.

Kiemeli a lant szerepét a nemesi körökben, valamint a hangszer nevének változását, különféle megnevezéseit is nyomon követi. Forrásként Baldassare da Castiglione-ra és Tinctoris-ra hivatkozik. Áttekinti e hagyomány átszüremkedését a klasszikus műfajokba, tk. Rossini *Othellójában* és Liszt *Velence és Nápoly* című sorozatában is vizsgálja. A Brandolini-fivérek, Raffaello és Aureliano működéséről is szót ejt – utóbbi retorikaprofesszor volt, Mátyás udvarában is tevékenykedett. Aureliano munkái nyomán kiemeli Pietro Bono munkásságát. Végezetül összefoglalja a középkori énekes-lantos-rögtönzők jellemző technikáit, stiláris sajátosságait.

„L’élément latin dans l’oeuvre de Chopin”, Franz Zagiba (szerk.), *Chopin Jahrbuch* (Zürich: Amalthea, 1956), 37–83.

Chopin zenéjét a korszak kontextusában értelmezi, véleménye szerint ez a zenetudomány valódi feladata. Párhuzamként Liszt pályáját és személyiségét is körvonalazza. Nem a származásból eredő lengyel, hanem a szerzett latin elemeket vizsgálja. Chopint nem kozmopolita, hanem nemzetközi jelenségnek tartja, aki magában egyesíti a latin és a szláv szellemet.

„Le romantisme de la mort de Beethoven á Liszt”, in Jacques Chailley, *Précis de musicologie* (Párizs: Presses Universitaires de France, 1958), 262–290.

Beethoven halálától Liszt fellépésig követi nyomon a zene történetét. Definíciója szerint a romantika folyamatos küzdelem, új ötletek új formába történő öntése. Ártalmasnak tartja szétszakítani az irodalmi, a képzőművészeti, a zenei és a táncbeli romantikát, mivel ezek egy egységet képeznek. Tárgyalja a romantika jellemző jelenségeit, például a zeneszerzők írásai iránt felélénkülő figyelmet, a virtuozitást, melyet a korszak produktumának tekint; a vezénylés művészetét, melyet Berliozig vezet vissza, valamint a nemzetiségek zenéje és a folklór iránti érdeklődést, továbbá a 18. századi zene mestereinek újbóli felfedezését. A jelenségek ismertetése után kitér a recepció sajátosságaira is, amilyenek például a – Haraszti szerint zenetörténeti forrásként kerülendő – romantikus zeneszerző-életrajzok, végezetül sorra veszi a korszakról megjelent publikációkat és a témával

foglalkozó folyóiratokat. A tanulmányt 12 oldal terjedelmű bibliográfia zárja.

„De la mort de Liszt á Debussy”, in Jacques Chailley, *Précis de musicologie* (Párizs: Presses Universitaires de France, 1958), 291–306.

Haraszi szerint Liszt halálának napjával a romantika kora is lezárult, ezzel együtt véget ért a kromatika aranykora és a modalitás kezdete volt. A zenei életben folyamatosan harcol egymással a romantika és a klasszika, a „brahmin”-ok és a franckisták, a Liszt- és Wagner-követők között, Strauss és Mahler művészete a bizonyosság arra, hogy a romantika döntő győzelmet aratott. A korszak áramlatainak rövid jellemzését követően Debussy művészetének a többi szerzőhöz képest rendkívül részletes ismertetésére tér át. Szót ejt a Hatokról, a lírikus Fauréről és az impresszionizmus utolsó képviselőjéről, Ravelről is. A hármójuk köré csoportosuló tanítványok biztosítják Franciaország mennyiségi zenei hegemóniáját. A tanulmányt 6 oldal terjedelmű bibliográfia zárja.

„La danse”, ”, in Jacques Chailley, *Précis de musicologie* (Párizs: Presses Universitaires de France, 1958), 368–384.

A tánc összetett művészet, mely olyan területekkel érintkezik, mint – többek között – a pszichológia, az archeológia, az etnológia, a vallás, az irodalomtörténet stb. A tánc a maga ősi formájában a lélek kifejeződése. A rituális eredet ismertetését követően Haraszi sorra veszi a tánc történetének fontosabb állomásait, kitér az egyes tánc típusok jellemzőire, elterjedtségükre, valamint a róluk szóló tanulmányokra és összefoglaló munkákra is. Példákat hoz a klasszikus zenében történő felhasználásukról is. Ismerteti a táncsal kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó folyóiratokat, valamint a releváns francia gyűjteményeket, könyvtárakat. 9 oldal terjedelmű bibliográfia zárja a tanulmányt.

„Trois faux documents sur Liszt 1. Liszt et Franck II. Liszt et Moussorgsky III. Liszt et Schumann”, *Revue de Musicologie* 42/118 (1958. december): 193–216.

Egyéb közlemény

Diósy Béla–Haraszti Emil–Kern Aurél, *A Nemzeti Zenede újjászervezése* (Budapest, 1919)

Lichtenberger Henrik: *Wagner Richard* (Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1916).
Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: Haraszti Emil.

Henri Lichtenberger a párizsi egyetem tanára, könyvét francia nyelven írta, 1910-ben jelent meg. A fordítást Esty Jánosné végezte, a kötet átnézte, előszóval és jegyzetekkel ellátta Haraszti Emil.

A négyoldalas előszó pozicionálja Lichtenberger könyvét a kortárs szakirodalomban, kiemelve, hogy ez az első magyar nyelvű kiadvány, mely Wagner művészetével foglalkozik. Kitér néhány szóhasználatbeli kérdésre (*Gesamtkunst* az eredetiben *art intégral*, a magyarban egyetemes művészet; *Gesamtkunstwerk* az eredetiben *oeuvre d'art intégrale*, a magyarban egyetemes műalkotás; *das gemeinsame Drama* az eredetiben *le drame communiste*, a magyarban egyetemes vagy collectiv dráma). A jegyzetek a szövegben említett személyek tömör életrajzát közlik, hivatkozásokat adnak meg, vagy egyes fogalmakat pontosítanak. A kötet nagy második részeként jelent meg Haraszti önálló munkája, a *Wagner Richard és Magyarország* (lásd feljebb).

Írások, kritikák

„Grieg”, *Budapesti Hírlap* 29/32 (1909. február 7.): 31–33.

(Vecsey Ferenc), *Budapesti Hírlap* 29/267 (1909. november 11.): 12.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 29/272 (1909. november 17.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 29/276 (1909. november 21.): 12.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 29/285 (1909. december 2.): 11.

(Busoni), *Budapesti Hírlap* 29/286 (1909. december 3.): 9.

(Orgona-hangverseny), *Budapesti Hírlap* 29/288 (1909. december 5.): 16.

(Szimfóniai zenekar), *Budapesti Hírlap* 29/289 (1909. december 7.): 12.

(Hangverseny), *Budapesti Hírlap* 29/297 (1909. december 16.): 12.

(Paderevszki), *Budapesti Hírlap* 30/12 (1910. január 15.):12.

„Gounod Fauszt-ja. A bemutató ötvenéves évfordulóján”, *Budapesti Hírlap* 30/17 (1910. január 21.): 7–8.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/42 (1910. február 19.): 12.

„Chopin és George Sand”, *Budapesti Hírlap* 30/44 (1910. február 22.): 2–4.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/56 (1910. március 8.): 16.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 30/57 (1910. március 9.): 11.

(Hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/70 (1910. március 24.): 13.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 30/78 (1910. április 2.): 11.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 30/96 (1910. április 23.): 12.

(Hangversenyek), *Budapesti Hírlap* 30/98 (1910. április 26.): 13.

(Hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/99 (1910. április 27.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 30/103 (1910. május 1.): 15.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 30/127 (1910. május 29.): 15.

„Monsieur Weckerlin.” *Budapesti Hírlap* 30/172 (1910. július 21.): 12–13.

(Szimfóniai Zenekar), *Budapesti Hírlap* 30/247 (1910. október 18.): 14.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* (1910. november 1.): 15.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 30/263 (1910. november 5.): 12.

(Szimfóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/265 (1910. november 8.): 14.

(Hangversenyek), *Budapesti Hírlap* 30/266 (1910. november 9.): 11.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/267 (1910. november 10.): 14.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/271 (1910. november 15.): 16.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 30/284 (1910. november 30.): 12.

(Bossi), *Budapesti Hírlap* 30/285 (1910. december 1.): 13.

„Debussy”, *Budapesti Hírlap* 30/289 (1910. december 6.): 1–3.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 30/294 (1910. december 11.): 15.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/4 (1911. január 5.): 12–13.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/10 (1911. január 12.): 15.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 31/12 (1911. január 14.): 15.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 31/14 (1911. január 17.): 15.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 31/18 (1911. január 21.): 18.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/24 (1911. január 28.): 13.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/25 (1911. január 29.): 16.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/40 (1911. február 16.): 14.

(Kamarazene), *Budapesti Hírlap* 31/45 (1911. február 22.): 13.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/58 (1911. március 9.): 13–14.

(Dalest), *Budapesti Hírlap* 31/63 (1911. március 15.): 10.

(Casals Pablo), *Budapesti Hírlap* 31/75 (1911. március 30.): 12.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 31/79 (1911. április 4.): 14.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/85 (1911. április 11.): 12.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 31/87 (1911. április 13.): 11.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 31/235 (1911. október 4.): 13.

„Díszelőadás az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 31/251 (1911. október 22.): 5.

„Zenekari hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 31/268 (1911. november 11.): 12.

„Zenekari hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 31/269 (1911. november 12.): 16.

„Operaház”, *Budapesti Hírlap* 31/271 (1911. november 15.): 13.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 31/275 (1911. november 19.): 14.

„Népopera”, *Budapesti Hírlap* 31/298 (1911. december 16.): 13.

„Filharmóniai hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 31/302 (1911. december 21.): 13.

[Cikk címe hiányzik] *Budapesti Hírlap* 31/309 (1911. december 30.): 16–17.

„Zenekari hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 32/5 (1912. január 6.): 16.

„Népopera”, *Budapesti Hírlap* 32/7 (1912. január 9.): 12.

„Hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 32/10 (1912. január 12.): 13.

„Operaház”, *Budapesti Hírlap* 32/13 (1912. január 16.): 14.

„Filharmóniai hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 32/15 (1912. január 18.): 14.

„Furulyás Jancsi – Ganne Louis operettjének bemutatása a Népoperában”, *Budapesti Hírlap* 32/17 (1912. január 20.): 12.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 32/19 (1912. január 23.): 15.

„Szibéria”, *Budapesti Hírlap* 32/29 (1912. február 3.): 2–3.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/30 (1912. február 4.): 16.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 32/35 (1912. február 10.): 12–13.

(Zenekari hangverseny), *Budapesti Hírlap* 32/49 (1912. február 27.): 13–14.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/56 (1912. március 6.): 15.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/59 (1912. március 9.): 14.

„A zenedráma fejlődése – Kern Aurél előadása a Műbarátok Körében”, *Budapesti Hírlap* 32/65 (1912. március 16.): 12.

„Forradalmi szerelem”, *Budapesti Hírlap* 32/66 (1912. március 17.): 8.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/67 (1912. március 19.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/68 (1912. március 20.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/77 (1912. március 30.): 11.

(Operaház), *Budapest Hírlap* 32/79 (1912. április 2.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/88 (1912. április 12.): 13.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/90 (1912. április 14.): 13.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/91 (1912. április 16.): 12.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/121 (1912. május 22.): 13.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/125 (1912. május 28.): 8.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/128 (1912. május 31.): 13.

„A botcsinálta doktor – Gounod vígoperája, bemutatta a Népopera 1912. június 7-én”, *Budapesti Hírlap* 32/135 (1912. június 8.): 14.

„Massenet”, *Budapesti Hírlap* 32/192 (1912. augusztus 15.): 2–3.

„Tengerész Kató – Operett három felvonásban, írta Buchbinder Bernát. Magyar színre alkalmazta Mérei Adolf. Zenéjét szerzette Jarnó György. Először adták a Népoperában 1912. szeptember 21-én”, *Budapesti Hírlap* 32/224 (1912. szeptember 22.): 6.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/229 (1912. szeptember 28.): 12.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/233 (1912. október 3.): 15.

(Ritmikus torna), *Budapesti Hírlap* 32/242 (1912. október 13.): 16.

„Karmen – Bizet zenedrámája a Népoperában”, *Budapesti Hírlap* 32/246 (1912. október 18.): 12–13.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 32/252 (1912. október 25.): 13.

(Hangverseny), *Budapesti Hírlap* 32/ 257 (1912. október 31.): 16.

„Hubay és Liszt”, *Budapesti Hírlap* 32/259 (1912. november 2.): 1–4.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 32/263 (1912. november 7.): 16.

„Ars Gallica – A filharmónikusok francia estéje”, *Budapesti Hírlap* 32/275 (1912. november 21.): 1–4.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 32/269 (1912. november 14.): 15–16.

1. Hoehn Alfhred zongoraestje.
2. A Szimfonikusok estje, különlegesség Glazunov zenekari költeménye, a Salome tánca.
3. Enrico Bossi orgonaestje a Zeneakadémia nagytermében. Bach, Guilmant és Dubois műveket játszott. Közreműködött Ipolyi László.
4. A Capet vonósnégyes koncertje a Royal teremben.

(Dalest), *Budapesti Hírlap* 32/272 (1912. november 17.): 18.

(Jadlowker), *Budapesti Hírlap* 32/280 (1912. november 27.): 15.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 32/299 (1912. december 19.): 15–16.

A politika elérte a koncertteremeket, bár nem szabadna, hogy beleszólása legyen a művészet dolgaiba. Az elmúlt koncertek a pánszlávizmus jegyében teltek.

1. A bécsi Konzertverein Ferdinand Loewe vezényletével. Magyar műként Mihalovich Ödön Sellő című zenekari balladáját tűzte műsorra.
2. Filharmonikus Zenekar koncertje, műsorukon Dukas és Debussy művei mellett Schumann, Beethoven és Csajkovszkij egy-egy szimfóniája szerepelt.
3. A Szimfóniai Zenekar koncertjén Lavotta Rezső műve hangzott el.
4. A Filharmonikusok szláv estje.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 32/307 (1912. december 29.): 14.

(Hangversenyek), *Budapesti Hírlap* 33/14 (1913. január 16.): 14–15.

1. A bécsi Konzertverein zenekara és Ferdinand Loewe. Minden korábbinál nagyobb mértékben adagolta a német muzsikát: két Brahms- és egy Bruckner alkotás a műsoron.
2. A Szimfóniai Zenekar munkáshangversenye. Legnagyobb sikert Lavotta Rezső *Suite rustique*-ja aratta.
3. A Zeneakadémia vizsgahangversenye, tk. Höchtl Margit, Havel Edit és Bárdos Alice előadása.

„Hoffmann meséi”, *Budapesti Hírlap* 33/18 (1913. január 21.): 1–3.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 33/38 (1913. február 13.): 13–14.

1. Guilbert Ivett dalestje, közreműködött Louis Fleury fuvolán és Arturo Lunatti zongorán.
2. Szendy Árpád zongoraestje.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 33/50 (1913. február 27.): 14.

„Szöktetés a szerályból három bemutató[sic!] – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 33/65 (1913. március 16.): 9.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 33/96 (1913. április 23.): 13.

„Három bemutató az Operában”, *Budapesti Hírlap* 33/105 (1913. május 4.): 17.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/108 (1913. május 8.): 11–12.

„Wagner Rikárd”, *Budapesti Hírlap* 33/120 (1913. május 22.): 31–32.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/121 (1913. május 23.): 9.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/141 (1913. június 15.): 18.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/225 (1913. szeptember 23.): 15–16.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/227 (1913. szeptember 25.): 14.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/236 (1913. október 5.): 15.

„Verdi”, *Budapesti Hírlap* 33/240 (1913. október 10.): 13–14.

„A Madonna ékszere – A Népopera újdonsága”, *Budapesti Hírlap* 33/242 (1913. október 12.): 6–7.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 33/251 (1913. október 23.): 12–13.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 33/260 (1913. november 4.): 15.

(Tetrazzini Lujza), *Budapesti Hírlap* 33/265 (1913. november 9.): 15.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 33/274 (1913. november 20.): 16.

1. A Filharmóniai Társaság zenekarának estje, műsoron Berlioz, Antalfy-Zsiross Dezső, Mendelsson és Csajkovszkij művei. Szólista a spanyol Joan Manén.

2. Szigeti Dezső, Son Henry és Thomán István trióhangversenye. József Ferenc királyi herceg is jelen volt.

(Hangversenyek), *Budapesti Hírlap* 33/286 (1913. december 4.): 13.

1. Pablo Casals estje.
2. A Capet vonósnégyes kamaraestje.
3. Julia Culp és Eugene d'Albert estje.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 33/292 (1913. december 11.): 13.

1. A Szimfóniai Zenekar koncertje Kun László vezényletével. Műsoron: Henry Rabaud: Éjjeli körmenet; Radnai Miklós: Mozaik szvit; Wagner: Lohengrin –előjáték; Csajkovszkij: 1812 nyitány; Beethoven: 4. szimfónia. A koncerthez Kern Aurél írt világos, rövid ismertetőket.
2. A Thomán–Szigeti–Son trió második hangversenye.

„Muszorgszkij”, *Budapesti Hírlap* 33/300 (1913. december 20.): 1–4.

„Godunov Boris – Bemutató az Operában”, *Budapesti Hírlap* 33/301 (1913. december 21.): 6–7.

(Operaház), *Budapesti Hírlap* 34/5 (1914. január 6.): 13.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 34/11 (1914. január 13.): 17.

„Hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 34/19 (1914. január 22.): 13–14.

1. Az Új Magyar Zeneegyesület hangversenye. Radnai Miklós, Buttykay Ákos és Molnár Antal művei. Az egyesület igazgatója, Kacsóh Pongrác is jelen volt.
2. Hoehn Alfréd zongoraestje.
3. Kun László zenekarának koncertje. Újdonságként Florent Schmitt *Nyárutó* című darabja csendült föl.
4. Moritz Rosenthal zongoraestje. A kritika Chopin-Liszt *Chant polonaise*-ét és Schumann *Karneválját* emeli ki.
5. Csuka Béla bemutatkozó hangversenye.
6. Kwartin Bernát dalestje.

(Makkabeus Judás), *Budapesti Hírlap* 34/59 (1914. március 10.): 13.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 34/104 (1914. május 3.): 15.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 34/126 (1914. május 30.): 14.

(Pavlova Anna), *Budapesti Hírlap* 34/127 (1914. május 31.): 14.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 34/300 (1914. november 28.): 10.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 34/314 (1914. december 12.): 10.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 34/321 (1914. december 19.): 13.

(Mozart Requiemje), *Budapesti Hírlap* 34/324 (1914. december 22.): 10.

(Katica), *Budapesti Hírlap* 34/328 (1914. december 26.): 10-11.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/16 (1915. január 16.): 10–11.

„A Szekund-Hegedűs panasza”, *Budapesti Hírlap* 35/20 (1915. január 20.): 3–4.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/37 (1915. február 6.): 10.

(Radó Aladár), *Budapesti Hírlap* 35/44 (1915. február 13.): 14.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/51 (1915. február 20.): 13–14.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/58 (1915. február 27.): 14.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/65 (1915. március 6.): 14.

(Dohnányi Ernő), *Budapesti Hírlap* 35/68 (1915. március 9.): 13.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/72 (1915. március 13.): 13.

(Beethoven-est), *Budapesti Hírlap* 35/75 (1915. március 16.): 13.

(Pillangókisasszony), *Budapesti Hírlap* 35/85 (1915. március 26.): 8.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/86 (1915. március 27.): 14.

(Dohnányi-est), *Budapesti Hírlap* 35/100 (1915. április 11.): 18.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/106 (1915. április 17.): 12.

(Strausz Rikárd), *Budapesti Hírlap* 35/112 (1915. április 23.): 11.

(Missa Solemnis), *Budapesti Hírlap* 35/118 (1915. április 29.): 15–16.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 35/340 (1915. december 7.): 11.

(Népopera), *Budapesti Hírlap* 35/345 (1915. december 12.): 17.

(Karenno Teréz), *Budapesti Hírlap* 35/348 (1915. december 15.): 12.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapest Hírlap* 35/351 (1915. december 18.): 13.

(Dohnányi Ernő), *Budapesti Hírlap* 36/8 (1916. január 8.): 10.

(Hangverseny), *Budapesti Hírlap* 36/26 (1916. január 26.): 14.

(Slezák Leó), *Budapesti Hírlap* 36/32 (1916. február 1.): 10.

(Dux Klára), *Budapesti Hírlap* 36/55 (1916. február 24.): 13.

(Filharmóniai hangverseny), *Budapesti Hírlap* 36/64 (1916. március 4.): 11.

- (Operaház), *Budapesti Hírlap* 36/98 (1916. április 7.): 11.
- (Vígyszínház), *Budapesti Hírlap* 36/115 (1916. április 25.): 10.
- (Operaház), *Budapesti Hírlap* 36/306 (1916. november 3.): 11.
- (Operaház), *Budapesti Hírlap* 36/308 (1916. november 5.): 20.
- (Lhevinne), *Budapesti Hírlap* 36/317 (1916. november 14.): 11.
- (Filharmónia), *Budapesti Hírlap* 36/324 (1916. november 21.): 10.
- (Operaház), *Budapesti Hírlap* 36/344 (1916. december 11.): 6.
- (Filharmónia), *Budapesti Hírlap* 36/352 (1916. december 19.): 11.
- „Hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 37/6 (1917. január 6.): 20.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 37/9 (1917. január 9.): 11–12.
- „Dalest”, *Budapesti Hírlap* 37/18 (1917. január 18.): 11.
- „Slezák Leó”, *Budapesti Hírlap* 37/24 (1917. január 24.): 14.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/25 (1917. január 25.): 13–14.
- „Táncest”, *Budapesti Hírlap* 37/45 (1917. február 14.): 12.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/49 (1917. február 18.): 19.
- „Zeneakadémia”, *Budapesti Hírlap* 37/69 (1917. március 10.): 6.
- „Hegedűs Ferenc búcsúja”, *Budapesti Hírlap* 37/85 (1917. március 29.): 7–8.

- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/87 (1917. március 31.): 8.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 37/89 (1917. április 3.): 7.
- „Hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 37/100 (1917. április 15.): 10.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/101 (1917. április 17.): 7.
- „Messiás”, *Budapesti Hírlap* 37/107 (1917. április 24.): 7.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/109 (1917. április 26.): 8.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/116 (1917. május 5.): 8.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/120 (1917. május 10.): 9.
- „Zeneakadémia”, *Budapesti Hírlap* 37/146 (1917. június 9.): 11.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/237 (1917. szeptember 23.): 15.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/239 (1917. szeptember 26.): 8.
- „Dohnányi Ernő”, *Budapesti Hírlap* 37/246 (1917. október 4.): 7.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 37/250 (1917. október 8.): 7.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 37/257 (1917. október 17.): 8.
- „Bartók és Dohnányi”, *Budapesti Hírlap* 37/258 (1917. október 18.): 8.
- „Zeneakadémia”, *Budapesti Hírlap* 37/262 (1917. október 23.): 10.
- „Slezák”, *Budapesti Hírlap* 37/265 (1917. október 26.): 12.

- „Dohnányi Ernő”, *Budapesti Hírlap* 37/281 (1917. november 14.): 8.
- „Dalest”, *Budapesti Hírlap* 37/287 (1917. november 21.): 11.
- „Bach”, *Budapesti Hírlap* 37/293 (1917. november 28.): 8.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 37/298 (1917. december 4.): 8.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/7 (1918. január 8.): 9.
- „Zenekari hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 38/11 (1918. január 12.): 6.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/30 (1918. február 4.): 7.
- „Zenekari hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 38/34 (1918. február 9.): 7.
- „Zenekari hangversenyek”, *Budapesti Hírlap* 38/42 (1918. február 19.): 8.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/54 (1918. március 4.): 8.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/66 (1918. március 19.): 9.
- „Operaház”, *Budapesti Hírlap* 38/70 (1918. március 23.): 8.
- „Strausz Rikárd”, *Budapesti Hírlap* 38/88 (1918. április 13.): 9.
- „Tango Egiszto”, *Budapesti Hírlap* 38/96 (1918. április 23.): 8.
- „Az infánsnő születésnapja – Az Operaház mai bemutatója”, *Budapesti Hírlap* 38/100 (1918. április 27.): 7.
- „János-Passzió”, *Budapesti Hírlap* 38/102 (1918. április 30.): 7.
- „Kodály Zoltán”, *Budapesti Hírlap* 38/108 (1918. május 8.): 8.

„Tannhäuser”, *Budapesti Hírlap* 38/115 (1918. május 16.): 12.

„Városi Színház”, *Budapesti Hírlap* 38/116 (1918. május 17.): 12.

„Városi Színház”, *Budapesti Hírlap* 38/119 (1918. május 21.): 7.

„Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/259 (1918. november 5.): 13.

„Operaház”, *Budapesti Hírlap* 38/264 (1918. november 10.): 15.

„Operaház”, *Budapesti Hírlap* 38/265 (1918. november 12.): 14.

„Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 38/283 (1918. december 3.): 10.

„A magyar Hiszekegy – A zenei pályázat eredménye”, *Budapesti Hírlap* 41/110 (1921. május 22.): 2–3.

„Disszonanciák”, *Budapesti Hírlap* 41/138 (1921. június 25.): 2–3.

„Holt szemek”, *Budapesti Hírlap* 41/256 (1921. november 13.): 3–4.

„Régi mesterek mai közönség előtt – Haraszi Emil előadása a Nemzeti Zenede szombati történeti hangversenyén”, *Budapesti Hírlap* 42/54 (1922. március 7.): 6.

„Fokról fokra – Beszámoló az évadról”, *Budapesti Hírlap* 42/153 (1922. július 8.): 8.

„Trittico”, *Budapesti Hírlap* 42/282 (1922. december 10.): 2–3.

„Mahler”, *Budapesti Hírlap* 43/120 (1923. május 29.): 2.

„A főváros jubiláris hangversenye”, *Budapesti Hírlap* 43/262 (1923. november 20.): 6.

„Farsangi lakodalom – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 44/40 (1924. február 17.): 4.

„Parzifal – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 44/107 (1924. június 3.): 2–3.

„A zenei évad végén”, *Budapesti Hírlap* 44/128 (1924. június 29.): 1–2.

„Mirandolina – Mozart bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 44/254 (1924. november 28.): 1–2.

„Giacomo Puccini 1858–1924”, *Budapesti Hírlap* 44/256 (1924. november 30.): 5.

„Az Operák válsága”, *Budapesti Hírlap* 45/55 (1925. március 8.): 13.

„A párisi zenekarok”, *Budapesti Hírlap* 45/61 (1925. március 15.): 12.

„Dávid király”, *Budapesti Hírlap* 45/125 (1925. június 6.): 9–10.

„Zenei nevelés”, *Budapesti Hírlap* 45/137 (1925. június 21.): 10.

„Pelleas és Melisande”, *Budapesti Hírlap* 45/269 (1925. november 27.): 1–2.

„Tájfun – Szántó Tivadar operájának bemutatója”, *Budapesti Hírlap* 46/38 (1926. február 17.): 1–2.

„Stravinszky”, *Budapesti Hírlap* 46/61 (1926. március 16.): 1–2.

„A klavirozásról és a musikáról”, *Budapesti Hírlap* 46/115 (1926. május 23.): 13.

„Jeritza Mária”, *Budapesti Hírlap* 46/116 (1926. május 26.): 1–2.

„Háry János – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 46/236 (1926. október 17.): 17–18.

„Chopin szíve”, *Budapesti Hírlap* 46/265 (1926. november 21.): 13.

„Figaró házassága – Felújítás az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 46/271 (1926. november 28.): 16.

„Petruska – Stravinszky balettje az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 46/283 (1926. december 12.): 19.

„Dávid király”, *Budapesti Hírlap* 47/25 (1927. február 1.): 11.

„Fanny – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 47/38 (1927. február 17.): 11.

„Brunswik Jozefin – A halhatatlan kedves rejtélye”, *Budapesti Hírlap* 47/43 (1927. február 23.): 1–3.

„Beethoven”, *Budapesti Hírlap* 47/69 (1927. március 25.): 1–2.

„Párisi mozaik. Beethoven – Napóleon – Orfeusz – Dido és Aeneas”, *Budapesti Hírlap* 47/92 (1927. április 24.): 13.

„Oratórium és jazz-band”, *Budapesti Hírlap* 47/121 (1927. május 29.): 9–10.

„Az orosz ballet újdonságai”, *Budapesti Hírlap* 47/137 (1927. június 19.): 14.

„A frankfurti zenei kiállítás”, *Budapesti Hírlap* 47/160 (1927. július 17.): 11–12.

„Saljapin”, *Budapesti Hírlap* 47/251 (1927. november 5.): 11.

„Turandot – Bemutató az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 47/259 (1927. november 15.): 1–2.

„Az orosz balett”, *Budapesti Hírlap* 47/272 (1927. november 30.): 10.

„A háromszögű kalap – Az orosz balett bemutatója”, *Budapesti Hírlap* 47/275 (1927. december 3.): 11.

„A jazz”, *Budapesti Hírlap* 47/293 (1927. december 25.): 87–88.

„Fleta”, *Budapesti Hírlap* 48/11 (1928. január 14.): 11.

„A négy házsártos – Bemutató az Operában”, *Budapesti Hírlap* 48/36 (1928. február 14.): 12.

„Magyar est”, *Budapesti Hírlap* 48/42 (1928. február 21.): 12.

„Húzd rá, Jonny! Krenek operája a Városi Színházban”, *Budapesti Hírlap* 48/66 (1928. március 21.): 11.

„Bemutató az Operaházban – Holtak szigete, Pásztoróra”, *Budapesti Hírlap* 48/74 (1928. március 30.): 1–2.

„A kakas és az arlekin”, *Budapesti Hírlap* 48/81 (1928. április 8.): 51.

„Furtwängler”, *Budapesti Hírlap* 48/88 (1928. április 18.): 13.

„A hetedik szimfónia”, *Budapesti Hírlap* 48/89 (1928. április 19.): 10.

„Journet”, *Budapesti Hírlap* 48/96 (1928. április 27.): 11.

„Xerxes – Haendel dalműve az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 48/109 (1928. május 13.): 17–18.

„Carmen – Francia est a Városi Színházban”, *Budapesti Hírlap* 48/115 (1928. május 22.): 13.

„Jeritza”, *Budapesti Hírlap* 48/121 (1928. május 30.): 13.

„Turandot az Arénában”, *Budapesti Hírlap* 48/180 (1928. augusztus 9.): 5.

„Corrida”, *Budapesti Hírlap* 48/205 (1928. szeptember 11.): 1–2.

„Bihari János”, *Budapesti Hírlap* 48/233 (1928. október 13.): 5.

„Az első filharmóniai hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 48/235 (1928. október 16.): 12.

„Opera és közönség”, *Budapesti Hírlap* 48/269 (1928. november 27.): 1–2.

„Wagner és Verdi – A mai német énekesszínpad problémái”, *Budapesti Hírlap* 48/275 (1928. december 4.): 1–3.

„Párizsi mozaik. Harc a Pantheonban – Chopin utolsó útja – Beethoven az igazságügyi palotában – Klemperer diadala”, *Budapesti Hírlap* 49/5 (1929. január 6.): 7–8.

„Zenekar-művészet”, *Budapesti Hírlap* 49/11 (1929. január 13.): 11–12.

„Volpone – A párizsi évad legnagyobb drámai sikere”, *Budapesti Hírlap* 49/24 (1929. január 29.): 1–3.

„Herriot és Árizsánosz”, *Budapesti Hírlap* 49/29 (1929. február 5.): 1–3.

„Opera Párizsban”, *Budapesti Hírlap* 49/59 (1929. március 12.): 1–3.

„A fütty”, *Budapesti Hírlap* 49/62 (1929. március 15.): 1–2.

„Bartók Béla Párizsban”, *Budapesti Hírlap* 49/64 (1929. március 19.): 5.

„A párizsi kalmár – Bemutató a Comédie Françaiseben”, *Budapesti Hírlap* 49/67 (1929. március 22.): 1–2.

„Melo – Bernstein új drámája”, *Budapesti Hírlap* 49/72 (1929. március 29.): 1–3.

„A szovjet és a zene”, *Budapesti Hírlap* 49/74 (1929. április 2.): 1–3.

„Cigányzene – parasztzene – hivatalos zene”, *Budapesti Hírlap* 49/98 (1929. május 1.): 1–3.

- „Trisztán és Izolda. Szaltán cár”, *Budapesti Hírlap* 49/108 (1929. május 15.): 1–2.
- „Perzeusz és Androméda”, *Budapesti Hírlap* 49/123 (1929. június 4.): 13.
- „Hiteles magyar muzsika?”, *Budapesti Hírlap* 49/127 (1929. június 8.): 1–3.
- „Rossini – A Teatro di Torino előadásai”, *Budapesti Hírlap* 49/136 (1929. június 19.): 1–3.
- „Amerika – Varese és Villa-Lobos”, *Budapesti Hírlap* 49/144 (1929. június 28.): 1–3.
- „Négy új balett. Stravinszky–Rieti–Prokofiev–Albeniz I.”, *Budapesti Hírlap* 49/147 (1929. július 3.): 5.
- „Négy új balett. Stravinszky–Rieti–Prokofiev–Albeniz I.”, *Budapesti Hírlap* 49/148 (1929. július 4.): 6.
- „Három tenorista”, *Budapesti Hírlap* 49/156 (1929. július 13.): 7.
- „Ibéria”, *Budapesti Hírlap* 49/180 (1929. augusztus 10.): 5–6.
- „A spanyol kertművészet”, *Budapesti Hírlap* 49/184 (1929. augusztus 15.): 1–3.
- „A szevillai borbély és a bika”, *Budapesti Hírlap* 49/190 (1929. augusztus 24.): 1–2.
- „A tigris és a dinnye – Séta a spanyol levéltárakban”, *Budapesti Hírlap* 49/197 (1929. szeptember 1.): 7–8.
- „A granadai cigányok”, *Budapesti Hírlap* 49/203 (1929. szeptember 8.): 5–6.
- „II. Fülöp az Escoriálban”, *Budapesti Hírlap* 49/210 (1929. szeptember 17.): 1–3.
- „Gigli”, *Budapesti Hírlap* 49/220 (1929. szeptember 28.): 11.
- „Gigli”, *Budapesti Hírlap* 49/225 (1929. október 4.): 11.

- „Bánk bán – Felújítás az Operában”, *Budapesti Hírlap* 49/228 (1929. október 8.): 13.
- „Hangverseny”, *Budapesti Hírlap* 49/232 (1929. október 12.): 11.
- „Orfeusz – Felújítás az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 49/244 (1929. október 26.): 11.
- „Dalest”, *Budapesti Hírlap* 49/244 (1929. október 26.): 11.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 49/246 (1929. október 29.): 13.
- „Táncest”, *Budapesti Hírlap* 49/248 (1929. október 31.): 10.
- „Bethlen Gábor és a muzsika”, *Budapesti Hírlap* 49/256 (1929. november 10.): 2–3.
[Kiegészítés: *Budapesti Hírlap* 49/260 (1929. november 15.): 11.]
- „Díszelőadás az Operaházban”, *Budapesti Hírlap* 49/256 (november 10.): 20.
- „Intermezzo – A nürnbergi társulat vendéjátéka”, *Budapesti Hírlap* 49/258 (1929. november 13.): 11.
- „Dohnányi Ernő és Fischer Edvin”, *Budapesti Hírlap* 49/264 (1929. november 20.): 10.
- „Mozart bemutató: A bűnbánó Dávid – Davidde penitente”, *Budapesti Hírlap* 49/266 (1929. november 22.): 11.
- „Bartók-bemutató”, *Budapesti Hírlap* 49/267 (1929. november 23.): 11.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 49/269 (1929. november 26.): 13.
- „Operai est”, *Budapesti Hírlap* 49/273 (1929. november 30.): 1–2.
- „Filharmónia”, *Budapesti Hírlap* 49/281 (1929. december 10.): 12.

„Rachmaninov”, *Budapesti Hírlap* 49/282 (1929. december 11.): 12.

„Bartók Béla”, *Budapesti Hírlap* 49/294 (1929. december 25.): 18–19.

„Német merengő, magyar kesergő”, *Budapesti Hírlap* 49/294 (1929. december 25.): 64.

„Cosi fan tutte – Mozart operája”, *Budapesti Hírlap* 50/6 (1930. január 9.): 9–10.

„Zenei események Párizsban”, *Budapesti Hírlap* 50/15 (1930. január 19.): 15–16.

„Cári és bolsevista orosz művészek Párizsban”, *Magyarság* 11/145 (1930. június 29.): III.

„Delacroix-kiállítás a Louvre-ban”, *Magyarság* 11/169 (1930. július 27.): 20.

„Hármas bemutató az Opéra Comique-ban”, *Magyarság* 11/172 (1930. július 31.): 14.

„Modern zenei olimpiász és zenetörténeti kongresszus Liége-ben”, *Magyarság* 11/210 (1930. szeptember 17.): 10.

„Modern zenei olimpiász és zenetörténeti kongresszus Liége-ben II.”, *Magyarság* 11/211 (1930. szeptember 18.): 13.

„Virginie”, *Magyarság* 12/17 (1931. január 22.): 14.

„Amphion”, *Magyarság* 12/163 (1931. július 21.): 14.

„Miksa császár tragédiája a párisi Operában – Milhaud és Werffel új darabjának premierje”, *Magyarság* 13/31 (1932. február 9.): 9–10.

„A párisi nemzetközi Debussy-ünnep”, *Magyarság* 13/142 (1932. június 26.): 18.

„Bikák, forradalmárok és szépségkirálynők”, *Magyarság* 13/201 (1932. szeptember 7.): 6.

„A százéves Manet”, *Magyarság* 13/222 (1932. október 2.): 18.

„Wagner Kozima és a Rákóczi-induló”, *Magyarság* 13/256 (1932. november 13.): 4.

„A Sasfiók centenáriuma – Jubiláris kiállítás az Orangerie-ben”, *Magyarság* 14/18 (1933. január 22.): 16.

„Katonazene-olimpiász Párisban, ezer muzsikussal – A csehek felfordították a Rákóczi-indulót – Hol maradt a magyar honvédbanda?”, *Magyarság* 14/151 (1933. július 7.): 4.

„Beach – Strandfürdő-balet az oroszok legfrissebb újdonsága”, *Magyarság* 14/153 (1933. július 9.): 20.

„A cambridge-i zenei ünnepek”, *Magyarság* 14/188 (1933. augusztus 20.): 17–18.

„A cambridge-i zenei ünnepek II.”, *Magyarság* 14/194 (1933. augusztus 27.): 20.

„A cambridge-i zenei ünnepek III.”, *Magyarság* 14/205 (1933. szeptember 10.): 21.

„Shakespeare Stratfordban”, *Magyarság* 14/231 (1933. október 11.): 10.

„A magyar iskola és a latin gondolat”, *Magyarság* 15/227 (1934. október 9.): 1.

„Szofoklesz és Wagner az orangei antik színházban”, *Magyarság* 15/192 (1934. augusztus 26.): 21.

„Passió a Notre Dame előtt”, *Magyarság* 16/158 (1935. július 14.): 19.

„Liszt Ferenc halálának ötvenéves fordulója előtt”, *Magyarság* 16/192 (1935. augusztus 25.): 13.

„A múlt szava – A Hunyadi László ismeretlen párisi bemutatója 1846-ban”, *Magyarság* 16/234 (1935. október 13.): 16.

„Liszt Ferenc”, *Magyarország* 16/242 (1935. október 23.): 1.